

LA PERCEPCIÓ ADOLESCENT DE LA PORNOGRAFIA I LA SEVA RELACIÓ AMB L'EDUCACIÓ SEXUAL I AFECTIVA AL MUNICIPI DE PALAMÓS

TREBALL DE FINAL DE GRAU

LLUÍS MARTÍ SERRANO
NÚRIA SADURNÍ BALCELLS
ÀREA DE FEMINISMES I DIVERSITAT SEXUAL
2024

UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA (UOC)
GRAU EN EDUCACIÓ SOCIAL

Resum

Aquest treball de final de grau explora l'impacte del consum de pornografia en els adolescents i la seva relació amb l'educació sexual rebuda en l'entorn educatiu, centrant-se en les repercussions emocionals i socials. L'objectiu principal és analitzar com la pornografia, accessible a través d'internet i altres canals afecta la percepció de la sexualitat entre les persones joves. La metodologia inclou grups de discussió amb educadores i joves, així com una revisió bibliogràfica exhaustiva. Els resultats indiquen que, tot i que les persones joves són capaces de diferenciar entre realitat i ficció, la pornografia sovint reforça estereotips de gènere i conductes violentes. Les conclusions subratllen la necessitat d'una educació sexual integral que vagi més enllà dels aspectes biològics i abordi des de la infància una visió positiva de la sexualitat, centrada en el benestar personal, emocional i social per ajudar a construir relacions sanes i respectuoses. Aquest treball recomana una major coordinació entre els agents educatius del context estudiat per garantir un discurs unificat que ofereixi una formació de qualitat en l'àmbit de la sexualitat.

Paraules clau: *Adolescents, pornografia, educació sexual, impacte emocional, impacte social, estereotips de gènere, relacions sanes, benestar emocional*

Abstract

This final degree project explores the impact of pornography consumption on adolescents and its relationship with the sexual education received in the educational environment, focusing on emotional and social repercussions. The main objective is to analyze how pornography accessible through the internet and other channels affects young people's perception of sexuality. The methodology includes focus groups with educators and young people, as well as an exhaustive literature review. The results indicate that, although young people can differentiate between reality and fiction, pornography often reinforces gender stereotypes and violent behaviors. The conclusions highlight the need for comprehensive sexual education that goes beyond biological aspects and addresses a positive vision of sexuality from childhood, centered on personal, emotional, and social well-being to help build healthy and respectful relationships. This project recommends greater coordination among educational agents in the studied context to ensure a unified discourse that provides quality sexual education.

Keywords: *Adolescents, pornography, sexual education, emotional impact, social impact, gender stereotypes, personal well-being, emotional well-being*

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

Agraïments

A totes les professionals que han participat d'aquest estudi, fent especial menció a la companya Aina, per fer-me de portera amb el grup d'adolescents.

A la UOC, la Nizaiá Cassián Yde, i en especial a la meva tutora Núria Sadurní Balcells per haver-me guiat i motivat al llarg del TFG, especialment en els moments en què tot feia pujada.

A la meva parella per haver-me ajudat sempre a trobar el temps per acabar aquest grau, sovint renunciant al seu.

Als meus dos fills, que han nascut durant el transcurs del grau convertint aquests anys en una de les etapes més complicades però alhora més felices de la meva vida.

A en David Costa Vilalta, gran amic i company de professió que em va convèncer per iniciar aquesta aventura universitària en un moment en què la vida se li escapava injustament, allà on siguis, ja la tenim aquí.

Índex

Capítol I – Introducció, context general i justificació.....	4
Capítol II - Marc teòric	6
1. Adolescències	6
1.1 L'educació sexual integral, un objectiu pendent.....	7
1.2 La legislació vigent.	8
1.2.1 La Convenció sobre els Drets de l'infant	8
1.2.2 L'educació sexual al nostre sistema educatiu	9
2. Pornografia	11
2.1 La nova pornografia.	12
2.1.1 El Postporno	13
2.2 Consum de pornografia en l'adolescència.....	14
Capítol III - Metodologia.....	16
Els grups de discussió.....	16
Estructura dels grups de discussió:	17
Composició dels grups de discussió:.....	19
Capítol IV – Anàlisi.....	20
Bloc 1. La revisió de l'educació sexual integral com a base per a unes sexualitats sanes i respectuoses.....	21
Bloc 2. La percepció de la pornografia per part de la població adolescent de Palamós.	23
Bloc 3. Els discursos dels propis adolescents entorn als reptes i les oportunitats en relació a la pornografia i l'educació sexual i afectiva a secundària.	27
Capítol V. Conclusions i orientacions per a futures propostes educatives.	29
Capítol VI. Quan un treball final és el principi d'un treball.....	31
Bibliografia.....	32
Annex I - GUIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT DELS GRUPS DE DISCUSSIÓ	35
Annex II. FULL DE CONSENTIMENT INFORMAT	41

Capítol I – Introducció, context general i justificació.

El consum de pornografia no és cap característica específica i/o diferenciadora del segle XXI. Tot i així, en l'actualitat existeix un gran debat social que a més, posa el focus (un cop més) en la població jove. És innegable que tant el context com la realitat de la indústria està en constant transformació. En les dues darreres dècades, la pornografia ha experimentat una sèrie de canvis significatius, sobretot pel què fa a la seva accessibilitat a edats primerenques, i al volum ingent de negoci que ha generat aquest tipus de continguts, esdevenint un producte més, comercialitzat sota les directrius d'un sistema econòmic neoliberal que impregna la majoria d'àmbits de les nostres vides i que ho redueix pràcticament tot al binomi cost/benefici. Però es tracta només de diners? que no és prou rentable una pornografia respectuosa, consentida i no racista, produïda des d'una mirada feminista? Què genera que la societat consumeixi un tipus de pornografia o un altre? som lliures per triar el què consumim? Perquè s'associa pràcticament en exclusiva al sector jove i adolescent? Quines alternatives hi ha?

Fa temps que totes aquestes preguntes em ballaven pel cap. Aquest treball intenta d'aprofundir en aquest debat mirant de detectar aquells biaixos moralistes o sensacionalistes inherents en tota problemàtica social, amb la intenció d'analitzar alguns dels discursos actuals, i abordant alhora, la formació que s'està impartint a la població jove en matèria sexual i afectiva. De quines coses no parlem quan parlem de sexe i de joves?

Entenent-nos com a subjectes culturals construïts en base a un ordre sociocultural i sotmesos a uns discursos dominants determinats en cada moment històric, el consum d'un tipus de pornografia, pot determinar també una construcció específica de la nostra forma d'entendre la sexualitat? Des d'aquesta perspectiva, l'educació social ha de ser capaç de prendre consciència d'aquesta immersió per context dins unes societats classistes, racistes i opressoras que s'estructuren a partir de jerarquies de dominació, i des d'aquesta consciència oferir eines per visibilitzar la reproducció d'aquestes estructures de poder, en aquest cas que ens ocupa, des de l'àmbit de l'educació sexual.

Per altra banda, és necessari abordar la percepció que es té de la joventut a nivell social, la homogeneïtzació de tot un col·lectiu tant divers i dinàmic, l'excés de paternalisme, i veure quin grau de veu i presencialitat tenen les mateixes joves en l'abordatge de problemàtiques socials que les inclouen com a protagonistes, joves que estan sota el gran focus mediàtic i que al cap i a la fi són les assenyalades.

A Joventut, el meu àmbit professional, l'educadora social acompanya a les persones joves en unes etapes de la vida on hi ha molts canvis, construccions d'identitats i dubtes. L'educadora social té la potencialitat de poder estar al costat d'aquestes persones en aquest

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

moments de certa confusió, no tant per donar respostes absolutes, sinó per ajudar a fer-se les preguntes correctes. Com a educadores quan entrem als instituts de secundària, la major part de les preguntes que ens arriben estan relacionades amb la sexualitat, que segueix essent un tema estrella en les intervencions educatives puntuals que duem a terme entre 1r d'ESO i 2n de Batxillerat. És en aquest context, que tenim la oportunitat i la obligació d'ajudar a construir relacions el més sanes i plaents possibles per a totes les persones.

A més, com a educadores socials tenim la responsabilitat de canalitzar aquestes consultes i compartir-les amb la resta d'agents socials, educatius i professionals per a poder orientar les polítiques dels nostres municipis i dissenyar accions o espais que reverteixin les dinàmiques negatives, perjudicials o que interfereixin en la llibertat i la intimitat de les persones.

A través d'aquest treball de recerca, intentarem veure què hi ha darrera aquesta problemàtica social, i perquè s'apunta directament a la franja jove, mirant de situar-la dins un context general i de la forma més objectiva possible. Al llarg del grau d'Educació Social he fet un treball auto-etnogràfic revisant la meua pròpia praxis, un cert exercici de distanciament antropològic que m'ha convidat a qüestionar-me el meu propi discurs com a agent educatiu, i el poder de control que podem exercir sobre les persones joves amb qui treballem. La necessitat d'estar en constant revisió.

La joventut és una etapa vital caracteritzada per la construcció identitària, la formació de l'autoconcepte, per la recerca, la descoberta i la rebel·lia envers les estructures o els missatges amb els què no es senten representades. La joventut porta intrínsec el desig i el potencial transformador, i és imprescindible incloure les persones en tot allò que les afecta directament com a membres de la comunitat de la que formen part, evitant posicions excessivament paternalistes o decisions adultcentristes, que alhora, podrien estar evadint o desviant responsabilitats pròpies o compartides de la població adulta.

El treball doncs, vol abordar per una banda el significat de pornografia, així com els riscos reals del consum voluntari i involuntari en l'adolescència en el context de l'educació secundària al municipi de Palamós, i per l'altra, de quina forma s'està plantejant fer front a aquests riscos amb la població jove a través de la formació en educació sexual.

En resum, amb aquest treball de recerca espero trobar referències que permetin situar i orientar tant a les persones joves, com a les persones adultes que treballen amb programes educatius relacionats amb l'educació sexual i afectiva en joves de 1r d'ESO a 2n de Batxillerat de Palamós.

Capítol II - Marc teòric

1. Adolescències

L'adolescència és una etapa del desenvolupament humà, i per tant, un període natural de la vida per on passem totes les persones, malgrat de vegades pugui semblar que a algunes se'ls hagi oblidat. Existeix efectivament una certa tendència adultcentrista que senyala i carrega de connotacions negatives aquest col·lectiu poblacional, etiquetant-lo i associant-lo a múltiples problemàtiques socials.

Podem establir que l'etapa de l'adolescència està compresa entre els 10 i els 19 anys d'edat, tot i que pot haver-hi lleugeres variacions en funció de l'individu i la seva cultura. Aquest període es caracteritza per una sèrie de canvis tant físics, com emocionals, cognitius i socials, que en el seu conjunt participen i fan possible la transició de la infància a l'adulthood¹.

Els canvis físics de caràcter biològic, son pràcticament iguals en la majoria de persones independentment del lloc on visquin. Per contra, la transició psicològica i social estarà fortament condicionada per l'entorn en el que visqui i es desenvolupi la pròpia persona. Com a entorn entendrem els diversos factors socials, culturals i econòmics que influiran en el desenvolupament de l'adolescència. Per aquest motiu, malgrat tot el col·lectiu adolescent pugui compartir certes coordenades a nivell fisiològic, psicològic i cognitiu, cada adolescent viurà aquesta transició d'una forma particular generant una empremta específica i única. Justament perquè hi ha tants factors i tantes variables en joc, perquè és tant dinàmica, tant complexa i tant diversa, hi ha autores que afirmen que hi ha tantes adolescències com adolescents², i per aquest motiu al llarg del treball parlarem d'adolescències, o de sexualitats en un plural que simbolitza la diversitat del món i la comunitat de la què formem part. Els canvis en l'etapa adolescent porten intrínsecs la recerca, el descobriment, l'exploració, i com no, la confrontació amb el món exterior, és a dir, el fet de poder qüestionar-se a sí mateixos i al seu entorn immediat. Això suposarà entre d'altres coses, que l'adolescent deixarà de tenir la família com a màxima referència, per deixar pas al contacte i la interacció més profunda amb el grup d'iguals (Sanjuán, 2020).

Cada cop son més els estudis que descriuen l'adolescència com un període de suma importància en el qual es construeix la identitat i la personalitat de les persones, tot i així, segueix havent-hi una percepció de certa incomprensió i desconcert, amb un discurs dominant

¹ Segons la Organització Mundial de la Salut (OMS), l'adolescència és una fase de transició entre la infància i l'edat adulta, que s'identifica principalment per un creixement ràpid i canvis fisiològics, així com també per canvis en els rols socials i la identitat personal.

² Linares, 2019. Robira 2001 i Tubert, 2008. Citat a Sanjuán, 2020.

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

que es preocupa més per passar ràpidament aquest procés que per atendre'l i dotar de legitimitat els comportaments, desitjos o necessitats que s'hi puguin expressar.

Els adolescents no acostumen a aparèixer als mitjans de comunicació per destacar els seus pensaments o les seves expectatives, ans el contrari, quan ho fan se'ls relaciona amb tot tipus de situacions problemàtiques. Alhora, la percepció social que es té de l'adolescència és majoritàriament d'una crisi inevitable que cal passar ràpidament i que arriba carregada de disfuncions socials, conductes de risc i depressions. Algunes autores, reivindiquen la necessitat de canviar de paradigma i deixar de veure els adolescents com una font de problemes, ja que si ens centrem només en els casos amb trastorns, estem influïent en una visió negativa que posa a l'adolescent com a víctima, i aquest imaginari col·lectiu acaba generant i retro alimentant nous trastorns socialment induïts (Marina, Rodríguez, & Lorente, 2015).

1.1 L'educació sexual integral, un objectiu pendent.

La percepció majoritària de la població és que els nostres pares van tenir molt poca educació sexual, i que segurament els nostres avis i àvies no la van tenir de cap tipus, ni en el sí de la família, ni molt menys en l'àmbit educatiu. Res més lluny de la realitat, l'educació sexual és inevitable i ineludible, forma part de les nostres vides des de que naixem i s'articula a través de les relacions i les interaccions humanes, tant íntimes i properes com socials i comunitàries dins un context històric i cultural determinat. Així que des de sempre, totes les persones reben i hem rebut educació sexual, ja sigui conscient o inconscient, de forma directa o indirecta, potenciant les relacions sanes, l'autodeterminació i l'assertivitat sexual de la persona, o bé tot el contrari. Dit d'una altra manera, tot el què forma part del nostre entorn porta intrínseca una càrrega educativa indissociable i amb ella "incorporem coneixements, actituds, valors, normes, comportaments [...], relacionats amb la sexualitat i la vida sexual" (J.L.Martínez, B.Orgaz et al. 2011:38).

L'educació sexual integral (ESI) és un terme que neix als EUA (Comprehensive Sexual Education, CSE) i ofereix als infants i joves informació precisa i apropiada per a la seva edat sobre la sexualitat i la seva salut sexual i reproductiva, amb una mirada àmplia que inclou aspectes cognitius, emocionals, físics i socials de la sexualitat, en oposició a molts dels programes encara actius basats en els perills, o centrats a promoure l'abstinència. L'objectiu de l'ESI és doncs deixar enrere aquests programes que es centren exclusivament en els aspectes biològics, i que presenten una visió de la sexualitat negativa i vinculada als riscos, per començar a construir-nos en positiu equipant als infants i joves amb coneixements, habilitats, actituds i valors que els permetin promoure la salut i el benestar, i els converteixi en

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

ciutadania crítica amb capacitat per defensar drets tant individuals com col·lectius, entorn a la igualtat de gènere i la diversitat.

Tal i com apunta la UNESCO, per que puguem parlar d'una ESI de qualitat, aquesta ha de formar part d'un Pla d'Estudis (UNESCO et al. 2018), i malauradament Espanya és un dels països on encara predomina el model biologista tradicional de prevenció de riscos i on encara no s'ha implementat de forma sistemàtica l'educació sexual integral. A la major part de centres educatius espanyols l'educació sexual, aparentment, és limitada i insuficient (IPPF, 2006; López, 2005) i com asseguren Parker, Wellings i Lazarus (2009) no hi ha uns estàndards mínims per a l'oferta de l'educació sexual a Espanya. L'OMS apunta també que la formació del professorat és una de les claus que poden generar un canvi de paradigma, «Com que l'educació sobre sexualitat es proposa com una part integral i universal de l'educació, aquesta capacitació s'ha de considerar part obligatòria de qualsevol programa de capacitació de mestres» (PAHO/WHO, 2000:31).

1.2 La legislació vigent.

1.2.1 La Convenció sobre els Drets de l'infant

Més enllà d'abordar fins on arriba el component moral en l'àmbit i estudi de les problemàtiques associades a la pornografia i el seu consum en l'adolescència, des d'una perspectiva ètica es tracen unes línies vermelles que giren entorn a la protecció de la infància i els drets del menor.

La Convenció sobre els Drets de l'infant³ estableix els drets de totes les persones menors de 18 anys. És el tractat internacional amb més estats membres que l'han ratificat (196), i a diferència de la Declaració Universal dels Drets Humans, els països signants estan obligats a garantir el compliment de tot el seu articulat. Amb l'objectiu de vetllar per aquests drets, s'aplica el principi de l'Interès Superior del Menor per valorar si la presa de decisions que afecta a la infància i l'adolescència té com a objectiu i resultat el seu bé i el seu desenvolupament lliure, així com el compliment de tots els seus drets.

Per a poder avaluar l'abast d'aquests drets, s'hauran de tenir en compte paràmetres com l'edat, la maduresa, el desenvolupament o la opinió entre d'altres, garantint la igualtat i la no discriminació, el dret a la salut i a l'educació, etc. (Sanjuán, 2020). Tal i com hem descrit en l'apartat d'adolescències, entre els 0-18 anys no totes les necessitats són iguals i van adaptant-se i canviant, juntament amb el desenvolupament de la persona. La Convenció sobre els drets de l'Infant conté un total de 54 articles, tots ells summament importants per a

³ [Tractat internacional de les Nacions Unides](#), signat el 20 de novembre de 1989 i entra en vigor des del 2 de setembre de 1990.

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

reconèixer el ple desenvolupament, la llibertat d'expressió i la dignitat de les persones de menys de 18 anys. Per aquest estudi, creiem adient destacar-ne alguns; Article 6. Dret a una vida digna. Article 12. Dret a expressar la seva opinió i que se l'escolti. Article 16. Cap nen no serà objecte d'ingerències arbitràries o il·legals a la seva vida privada, la seva família, el seu domicili o la seva correspondència, ni d'atacs il·legals a la seva honra i la seva reputació. Article 17. Accés a la informació adequada. Article 24. Dret a la salut i als serveis sanitaris. Articles 28 i 29. Dret a l'educació.

Aquests articles entorn a l'educació assenyalen que educar va molt més enllà d'aprendre matemàtiques o geografia, i s'endinsa en la necessitat de compartir uns valors per assumir una vida responsable en una societat lliure, amb esperit de comprensió, pau, tolerància, igualtat de sexes i amistat entre tots els pobles, així com el respecte del medi ambient. L'educació ha de ser doncs integral, i ha d'incloure també la sexualitat, viscuda des d'aquests paràmetres i alhora generant esperit crític que els permeti prendre decisions pròpies fonamentades en aquests valors de respecte i igualtat.

1.2.2 L'educació sexual al nostre sistema educatiu

L'educació sexual és un dels drets reconeguts en la Declaració dels drets sexuals i reproductius (IPPF, 2008), i es reconeix concretament el dret d'accés apropiat a la informació relacionada amb la salut.

L'educació sexual a Espanya s'introdueix per primera vegada al sistema educatiu amb la Llei Orgànica General del Sistema Educatiu (LOGSE) 1/1990 de 3 d'octubre, que va substituir la Llei General d'Educació (LGE) del 1970. La LOGSE incorporava l'educació sexual però mitjançant una metodologia transversal que requeria desplegar els continguts al llarg del currículum sense cap matèria específica que els tractés exclusivament.

Aquesta transversalitat que a priori podria semblar positiva, s'ha traduït en una difuminació de les responsabilitats docents, la majoria dels quals sense cap tipus de formació en aquesta matèria, i com a resultat, en una manca de rigorositat que no garanteix la formació en educació sexual i afectiva a l'alumnat.

La següent reforma, la Llei Orgànica de Qualitat d'Educació (LOCE) 10/2002, encara que mantenia la idea d'una educació sexual necessària per assolir la igualtat d'oportunitats i la prevenció de desigualtats, tampoc va introduir eines per treballar-la.

Finalment al 2006, s'inclouen de manera explícita els continguts relatius a l'educació sexual i al reconeixement de la diversitat afectivosexual a través la Llei orgànica d'educació (LOE) 2/2006, però el 2013 és substituïda per la Llei Orgànica 8/2013 per a la Millora de la Qualitat

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

Educativa (LOMCE), també coneguda com a “Llei Wert” que retrocedia i eliminava la matèria d'Educació per a la Ciutadania i els Drets Humans inclosa a la LOE.

Amb la darrera reforma educativa, la Llei Orgànica d'Educació 3/2020, de 29 de desembre (LOMLOE), es manté el valor de la llibertat i la tolerància per fomentar el respecte i la igualtat a través de les quals assolir una societat més justa per a totes les persones. Amb aquesta llei s'introdueix una nova matèria a Primària i Secundària sobre valors cívics i ètics, que presta especial atenció a la igualtat entre dones i homes i al valor del respecte a aquesta. Cal destacar que aquesta llei projecta aquesta matèria en un sol curs de l'etapa de primària, i un curs de la secundària (ESO).

Com podem veure, les lleis educatives han variat amb massa facilitat en funció de cada comunitat autònoma i de la ideologia política que ha governat en cada moment, fent passes endavant amb governs de caire més progressista i passes enrere amb governs de conservadors o de dretes. Una situació d'inestabilitat als programes educatius que de l'espai obert per la LOGSE el 1990 fins a la darrera regulació de la LOMLOE (2020), no ha permès incorporar l'educació sexual integral al sistema educatiu com una matèria obligatòria al llarg de l'itinerari escolar, i per tant desatenent el mandat de la UNESCO.

En aquest escenari, cal afegir que Espanya te transferides les competències en educació a les 17 comunitats autònomes i que això suposa que els infants rebran un tracte discriminatori i tindran grans diferències en l'àmbit de l'Educació Sexual i Afectiva (EAS), en funció del lloc on visquin. Malgrat les mancances evidents, Catalunya és una de les comunitats (juntament amb Euskadi, Astúries, Navarra i Canàries) que van millor encaminades amb l'ideal de coeducació i EAS.

L'Educació afectiva sexual a Catalunya: programa salut i escola (PSIE) i el Pla salut, escola i comunitat (PSEC).

A Catalunya, des de l'any 1980 els Departaments de Salut i Educació han impulsat programes i projectes destinats a la promoció de la salut en infants i joves. El PSIE n'és un d'ella que neix el 2004 amb el propòsit de potenciar la coordinació entre centres docents, serveis educatius i serveis sanitaris perquè aquests últims siguin més accessibles per l'alumnat. Els equips d'atenció primària (EAP) formen part del projecte a través de la figura de les infermeres que entren als centres educatius i ofereixen entre d'altres el servei de Consulta Oberta, el qual habilita un espai de confidencialitat, privacitat i proximitat entre l'atenció sanitària i l'alumnat d'educació secundària. Arrel del PSIE, a l'any 2008 neix el Pla Salut, Escola i comunitat (PSEC) que prioritza els següents quatre grans eixos: Benestar emocional, Hàbits saludables, Afectivitat i socialització, Seguretat i riscos. Més recentment, l'any 2023 s'ha desplegat el nou programa COEDUCA'T, impulsat per la Generalitat de Catalunya i en

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

coordinació amb l'Institut Català de les Dones (ICD), amb l'objectiu de donar eines i recursos als centres educatius, alhora de mantenir un missatge unificat i de qualitat en matèria d'EAS (Ballester et al. 2020).

En resum, tot i les referències que fa la legislació, i les diferents propostes que fa cada comunitat autònoma a través de programes propis o coordinant-se amb oferta de les entitats privades i/o mitjançant convenis específics als diferents ajuntaments, els intents d'implantació d'una educació sexual a tots els nivells de l'ensenyament i amb igualtat de condicions per a tot l'alumnat, fins ara no han obtingut bons resultats. L'educació sexual al nostre país segueix sense tenir ni caràcter obligatori, ni un contingut definit i homogeni per a tothom.

2. Pornografia

Des de la Venus de Willendorf representant la deessa de la fertilitat (d'uns 28 mil anys d'antiguitat), passant pels jeroglífics de l'antic Egipte o per les peces esculpides en plaques de terracota a Babilònia on s'hi mostren escenes de sexe explícit, en l'antiga Grècia o l'Imperi romà, en cada moment històric podem trobar representacions entorn al sexe i a la sexualitat.

Així, des de l'antiguitat fins la revolució industrial amb les primeres pel·lícules i la posterior era digital, al llarg de la història el concepte de pornografia ha estat dinàmic i canviant. L'origen etimològic de "pornografia" ens remunta al segle XIX, a partir dels vocables porne (prostituta) i grapho (escriure o descriure), i que s'utilitzava per descriure llibres amb un alt contingut sexual. Actualment, el terme s'ha ampliat a tot tipus de formats que incloguin so i/o imatges estàtiques o en moviment. La Real Acadèmia Espanyola defineix la paraula pornografia com; una presentació oberta i crua del sexe que busca produir excitació, i un espectacle, text o producte audiovisual que utilitza la pornografia. No és menys rellevant que el mot sinònim o afí que proposa la RAE sigui «obscenitat», que alhora defineix com «indecència, deshonestat, impudícia, impudor, immoralitat, desvergonyiment, procacitat». Aquest vincle amb la moral, el trobem en major o menor mesura en cadascuna de les publicacions i estudis realitzats sobre pornografia, bàsicament perquè no és possible ometre totalment la pròpia condició d'individus construïts en el sí d'unes determinades societats, que alhora fixen i modulen els paràmetres morals.

No hi ha una única forma doncs de definir la pornografia, però sí que trobem un cert consens en què es tracta d'un material sexualment explícit amb la finalitat d'excitar a la persona que l'està consumint (McKee et al., 2020). També hi ha un cert consens en admetre que en l'actualitat, la pornografia ha esdevingut una eina de producció massiva d'imaginariis sexuals col·lectius, i que per tant exerceix una influència directa tant en la definició i la regulació dels cossos i les identitats, com de les pràctiques eròtiques, en les corporeïtats, les relacions i afectes diferenciats dels gèneres, dels desitjos i dels plaers desitjables (Rodríguez, 2020).

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

Aquest escenari produeix diversos discursos a favor i en contra de la pornografia. Aquest treball es centrarà en aquells discursos que parteixen d'una perspectiva feminista, però també és interessant constatar que hi ha discursos que provenen d'institucions amb una forta càrrega moral cristiana. «Esta plaga arruina el alma de los hombres, las mujeres y los niños, destruye los vínculos del matrimonio y victimiza a los más inocentes entre nosotros. Oscurece y destruye la capacidad de las personas para verse unas a otras como expresiones singulares y hermosas de la creación de Dios» (Loverde, 2006, citat a Tokumura, 2015).

Des d'una perspectiva feminista però, també trobem diferències en el posicionament davant el consum i la producció de pornografia. Hi ha autores feministes com Gail Dines que lluiten aferrissadament des d'un feminisme anti-porno i defensen que "la pornografia és la propaganda perfecta per al patriarcat", i que els riscos de la pornografia no es basen en determinades moralitats, sinó en un binomi causa efecte sobradament demostrat per la objectivitat de la ciència (Dines, 2010). D'altra banda emergeix també el postporno, com un moviment que ens permet parlar des d'un feminisme pro-sexe "que ha vist en la representació dissident de la sexualitat una ocasió d'apoderament per a les dones i les minories sexuals" (Preciado, 2008, 42). I en aquesta línia hi ha dones com Anna Arrowsmith, que defensen la producció de pornografia feminista, o l'Erika Lust, directora de porno feminista que a través d'una entitat sense ànim de lucre ha creat la guia "The Porn Conversation" per a donar eines a famílies i educadors per trencar tabús i parlar de porno amb els més joves. Per a Lust, els joves acabaran arribant o topant amb la pornografia, i és imprescindible parlar-ne abans i que sàpiguen que és una ficció exagerada. La guia recull una sèrie de consells de com començar a parlar de sexe amb els fills i filles adolescents, i aborda tots aquells aspectes importants que cal parlar i explicar com ara l'imatge corporal, la cultura de la violació, la cosificació de nenes i dones, el racisme i la fetichització de persones de color i indígenes, la sexualització d'infants i adolescents, el consentiment i els límits o la seguretat en línia, entre d'altres. (Porn Conversation, 2015).

2.1 La nova pornografia.

L'arribada d'Internet a les llars va suposar un gran impuls per a la visibilitat i la influència social de la pornografia, canviant completament la naturalesa del fenomen (Barba i Montes, 2007). L'arribada dels primers telèfons intel·ligents amb la capacitat de connectar-se a internet des de qualsevol lloc sense fils, va revolucionar i donar pas a una nova forma de produir, comercialitzar i consumir pornografia.

Lluís Ballester Brage, autor i investigador especialitzat en sociologia i educació, defineix la "nova pornografia" com un fenomen que es diferencia justament de la pornografia tradicional per les condicions que acabem d'exposar en l'àmbit de la connectivitat i l'accés a internet.

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

Segons Ballester, aquesta nova forma de pornografia presenta aspectes preocupants que afecten especialment els joves, i fins i tot a la infància. Alguns dels punts que diferencien la nova pornografia són; l'accessibilitat, amb un accés universal i immediat disponible vint-i-quatre hores al dia amb incipients controls d'edat que es superen amb un simple clic. Un contingut obert, gratuït, i anònim da través de mòbils i dispositius electrònics varis. Un contingut extrem que inclou representacions de violència sexual, pràctiques de risc i escenes que reforcen estereotips misògins. I una evident desconexió emocional que sovint deshumanitza les participants, presentant el sexe com un acte mecànic i desproveït d'intimitat o d'afecte (Ballester et al. 2019).

En conclusió, l'autor adverteix sobre la necessitat de crear consciència i educació sobre els riscos de la nova pornografia, així com la importància d'una educació sexual integral que proporcioni als joves les eines necessàries per entendre la sexualitat de manera saludable i respectuosa. No proposa demonitzar la sexualitat i la pornografia, sinó oferir alternatives educatives que ajudin a formar individus amb una visió crítica i responsable sobre el sexe i les relacions afectives.

2.1.1 El Postporno

He cregut adequat fer una petita incursió en aquest apartat com a mostra de la diversitat de discursos existents entorn al fenomen de la pornografia i al seu tractament, també dins la perspectiva feminista, com a contrapès en la balança dels discursos actuals. El postporno, entès com a representació pròpia del moviment queer⁴, acull al seu centre dinàmiques d'apoderament, en relació estreta amb estratègies d'apropiació; és presa de poder en si mateix, però també representació d'apropiacions possibles i creador, per tant, de realitats dissidents del discurs normatiu. (García del Castillo, 2011).

Aquesta perspectiva ens permet parlar d'un feminisme pro-sexe que hem d'entendre com un corrent que, davant de certes propostes feministes que rebutgen la representació del sexe per considerar que deprava la dona, es posiciona a favor del sexe i de la seva representació, sent els seus principals camps d'acció l'alliberament de la pornografia i fins i tot la producció de porno feminista, així com la desestigmatització del sexe i la prostitució. (García del Castillo, 2011). Aquest tipus de produccions pornogràfiques creuen en la capacitat de virar i construir noves realitats a partir d'un discurs audiovisual sexual amb origen en les minories contraculturals. Creuen en el poder d'aquestes minories per apropiarse d'una part de la representació de la realitat que fins ara els havia estat vetada pel monopoli i el control de la

⁴ El moviment "queer" és un moviment de dissidents de gènere i sexuals que resisteixen davant de les normes que imposa la societat heterosexual dominant, atent també als processos de normalització i d'exclusió interns a la cultura (Preciado, 2013).

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

pornografia massiva, i proposa una nova repartició de la representació sexual en termes de producció i consum que equilibri la balança.

Aquest concepte d'apoderament va lligat a la idea que qualsevol tipus de text que fa ús d'un llenguatge és performatiu, i per tant, capaç de crear realitat i modificar l'experiència real que tenim aquells que captem i comprenem a través del llenguatge (Ibídem). Al cap i a la fi, la postpornografia és simplement el nom a un conjunt d'estratègies contra culturals i de crítica i "d'intervenció en la representació que sorgiran de la reacció de les revolucions feminista, homosexuals i queer davant dels règims pornogràfics i de les tècniques sexopolítiques modernes de control del cos i de la producció de plaer, de divisió dels espais privats i públics i de l'accés a la visibilitat que aquests despleguen" (Preciado, 2008, 46).

El postporno es podria definir com la "crystal·lització de les lluites gais i lesbianes de les darreres dècades, del moviment queer, de la reivindicació de la prostitució dins del feminisme, del postfeminisme i de tots els feminismes polítics transgressors, de la cultura punk anticapitalista i DIY (Do it yourself - fes-ho tu mateixa). És l'apropiació d'un gènere, el de la representació explícita del sexe, ara monopolitzat per la indústria. El postporno és una reflexió crítica sobre el discurs pornogràfic" (Llopis, 2010, 38).

2.2 Consum de pornografia en l'adolescència.

El consum de pornografia en l'adolescència ve marcat directament pel fenomen de la nova pornografia que hem descrit anteriorment. Com ja hem apuntat, el principal factor motivador del canvi de paradigma ha estat el tecnològic, amb l'arribada del 4G al 2008, i la posterior arribada i l'accés universal a la telefonia mòbil intel·ligent. Ara, situem tots aquests canvis en menys de dues dècades.

A Espanya, la prevalença del consum de pornografia entre adolescents arriba al 70%. Al Regne Unit, un estudi fet per la Oficina del comissionat del menor va revelar que del 15 al 57% dels infants i adolescents havien estat exposades a imatges de sexe explícit, i quan es superava l'adolescència i s'arribava a la joventut, el 99% dels joves havien estat exposats a la pornografia (Horvat, et al. 2013). Les dades mostren també que la majoria de les persones que accedeixen i consumeixen pornografia online son nois, i aquesta tendència es manté en termes generals a Europa (Ballester et al. 2019).

Aquestes xifres revelen entre d'altres coses que és pràcticament impossible evitar que els joves acabin accedint als continguts pornogràfics, i que aquesta facilitat d'accés, s'esta convertint en una font de respostes davant la curiositat de la població adolescent (Dawson, et al. 2020, citat a Ballester 2020).

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

Per poder visualitzar en xifres el consum del qual parlem, utilitzarem el portal Pornhub, que és actualment la única plataforma que facilita informes⁵ anuals tant de les visites com de diferents ítems relacionats amb la connectivitat i les preferències dels seus usuaris. Aquest lloc web ja s'ha convertit en un dels més visitats a nivell global amb una mitja de 115 milions de visites diàries. El volum de negoci de Pornhub es d'uns 400 milions de dòllars l'any, en una indústria que produeix a nivell global un negoci estimat d'uns 97 mil milions de dòllars l'any⁶ (Gitnux.org).

En conclusió, des d'una mirada feminista podem trobar arguments a favor i en contra del consum de pornografia, havent-hi una gran diversitat d'opinions i perspectives, amb corrents que com hem vist anteriorment, defensen una visió més tolerant o inclusiva respecte al consum de pornografia, diferent de la postura purament crítica i condemnadora. Algunes veus defensores del feminisme afirmen que la pornografia pot tenir impactes negatius en la forma en què els adolescents perceben les relacions i la sexualitat, ja que sovint presenta imatges i narratives sexuals que poden ser poc realistes o fins i tot nocives. D'altra banda, també hi ha persones en el moviment feminista que defensen el dret a la llibertat sexual i a consumir pornografia de forma conscient i crítica, com una forma d'expressió i exploració sexual per a algunes persones, sempre i quan es consumeixi de manera ètica i respectuosa.

En resum, la visió en els debats feministes sobre el consum de pornografia entre adolescents és complexa i sovint es basa en qüestions d'igualtat, autonomia i educació sexual. Alguns dels enfocaments més recurrents giren entorn a la llibertat sexual i al dret de totes les persones d'expressar la seva sexualitat de la manera que considerin adequada, sense excloure el consum de pornografia, sempre de forma consensuada i respectuosa. També apareix la pornografia com una eina d'empoderament per a algunes persones, especialment per a dones que es dediquen a la indústria i que afirmen tenir control sobre les seves pròpies narratives i imatge.

En aquests casos, es posa l'accent en la crítica de les estructures de poder i desigualtat subjacents a la producció i consum de pornografia, en lloc de condemnar directament la pornografia en sí mateixa. Un posicionament que fa aflorar la necessitat d'un canvi en les pràctiques de la indústria per garantir un entorn més ètic i inclusiu, per tant, un posicionament que sense condemnar el consum de pornografia, no exclou la necessitat de debatre les implicacions negatives de certa pornografia d'ús massiu, amb una mirada més complexa i acurada.

⁵ Year in Review Insights de Pornhub. <https://www.pornhub.com/insights/2023-year-in-review#traffic>

⁶ <https://gitnux.org/pornography-industry-statistics/>

Capítol III - Metodologia

L'enfocament d'una investigació pot ser quantitatiu o qualitatiu, ambdós casos però és basen en processos curiosos, sistemàtics i empírics, que cerquen la generació de coneixement a través de la observació i l'avaluació de fenòmens determinats (Polanía et al., 2020).

En aquest treball, hem utilitzat una investigació qualitativa ja que l'objectiu és poder acostar-nos a la diversitat de realitats, idees, actituds i opinions que poden girar entorn a com són viscudes les sexualitats i el consum de pornografia per part de les adolescents en l'actualitat. La investigació qualitativa es caracteritza entre d'altres aspectes per descriure i comprendre els diferents significats fruites de l'experiència de les persones participants, i alhora per realitzar-se amb les mínimes distorsions possibles per tal de conèixer a les joves dins el seu context social natural.

Els grups de discussió

Com a eina metodològica, realitzarem diferents grups de discussió. Un grup de discussió és un mètode de recerca que es fa servir per recollir dades a través de la interacció del grup. El grup està format per un petit nombre de persones, entre 6 i 10 aproximadament (Wells, 1974), seleccionades acuradament que discuteixen un tema determinat. El nombre reduït s'explica per la necessitat d'estar prou propers uns i altres per a poder generar la discussió i que no es formin subgrups dins la mateixa. Es tracta d'una discussió dirigida però no estructurada, en la que el moderador porta una sèrie de preguntes generals sobre la temàtica que vol abordar i a través de les quals anirà introduint temes en funció de les interaccions que vagin succeint, a mode d'acabar elaborant un discurs construït col·lectivament. És rellevant destacar que el moderador només introdueix els temes d'interès però no participa de la discussió amb les seves opinions pròpies, es limita a plantejar temes i provocar el desig de debatre'ls, mirant de desencallar els moments bon es pugui bloquejar la conversa i canalitzant-la quan les intervencions s'allunyin del tema plantejat.

Trobem algunes discrepàncies entre autors alhora de diferenciar grups focals, entrevistes de grup o grups de discussió (Krueger, 1994), tot i això, autors com Watts i Ebbut reconeixen la singularitat dels processos que tenen lloc en un grup de discussió, en què en realitat, es tracta d'establir i facilitar una discussió i no pas entrevistar el grup (Watts i Ebbut, 1987).

El motiu pel qual com a investigador he seleccionat aquesta tècnica, és generar un diàleg entre les persones participants del grup, en aquest cas sobre la seva percepció de la pornografia, alhora que observar atentament tant les intervencions com les actituds i reaccions al llarg de l'estudi.

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

Aquest estudi contempla concretament la formació de dos grups de discussió. El primer grup està format per joves del municipi, i el segon, per veus expertes de diferents professionals referents en educació sexo afectiva que desenvolupin la seva tasca professional en el context social de Palamós, ja sigui estant vinculades als centres d'educació secundària, com a d'altres institucions públiques o privades. A través d'aquest mètode pretenem abordar temes generals com el consum de pornografia entre la població jove a través d'experiències particulars, posant en primer pla la percepció i la interpretació d'aquesta problemàtica per part de les pròpies persones joves, i amb aquestes dades, cercar patrons que ens puguin orientar alhora d'arribar a conclusions o tendències específiques.

Hi ha diferents tipus d'estudis qualitius, i varien en funció de les preguntes que ens fem com a investigadors, i si a través d'aquestes preguntes volem per exemple explorar què se'n sap del fenomen estudiat serà "exploratori", si volem descriure'l i documentar-lo "descriptiu", si a més volem interpretar-lo i explicar-lo "interpretatiu-explicatiu", o si ens aventurem a fer prediccions de futur "predictiu" (Berenguera, 2014:80)⁷.

Aquest estudi, en un principi gira entorn al tipus descriptiu, cercant informació sobre el consum de pornografia, sobre les circumstàncies o esdeveniments concrets en què es produeix, i sobre les creences i les percepcions que en té la població jove. I dic "en un principi" perquè una altra de les característiques dels estudis qualitius i dels grups de discussió en concret, és que posseeixen una certa flexibilitat i dinamisme, i les respostes de les participants poden influir directament i reorientar i adaptar les preguntes que genera l'investigador. Això significa que les diferents aportacions del grup em permetran cert moviment per poder extreure les idees i opinions significatives que puguin anar sorgint.

En l'abordatge del consum de pornografia, fer un estudi qualitatiu ens permet aturar-nos en els detalls particulars que sense la interacció directa de les persones afectades seria impossible de conèixer. Ens permet valorar les realitats de les diferents participants, dotant-les del mateix rigor, amb les seves diferents casuístiques, amb les seves diferents realitats i percepcions. Un tret fonamental de l'anàlisi qualitatiu és que l'investigador valorarà per igual totes les històries de vida i no jerarquitzarà els aspectes de la vida social, essent tots potencialment importants per a l'estudi que estarem realitzant (Polanía et al., 2020).

Estructura dels grups de discussió:

El nombre de grups de discussió necessaris per a l'estudi ve determinat per diversos factors com per exemple la homogeneïtat de la població a la què ens vulguem dirigir (Morgan, 1988),

⁷ Berenguera et al., 2014. Font modificada de: Marshall C, Rossman GB. Designing qualitative research. Newbury Park, CA: Sage; 1990.

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

o fer tants grups com segments de la població de manera que puguem accedir als diferents discursos existents del tema d'estudi. En aquest treball però, ens cenyirem a un tercer factor no menys important que està subjecte al pressupost i temps disponible per a la investigació (Gil, 1999), i sota aquest condicionant reduïrem el nombre de grups a dos.

Participants:

La selecció de participants al grup vindrà determinada per la homogeneïtat, una altra característica que defineix aquesta tècnica. El fet de formar el grup amb participants de característiques similars fa que els participants se sentin còmodes al grup i crea el context idoni per sentir la llibertat de compartir obertament pensaments, sentiments, conductes, o per expressar idees socialment impopulars o provocadores (Lederman, 1990). En el cas del grup de joves, aquesta premissa es basa en la franja d'edat, ja que un jove de 14 anys podria sentir-se intimidat o canviar el seu discurs compartint experiències pròpies amb un de 25. També se'ns obre la porta a homogeneïtzar per raó de gènere tenint en compte que les dades objectives i quantitatives d'altres estudis⁸, que ens diuen que encara hi ha diferències notables en el consum de pornografia que és del 29% en dones⁹ a nivell espanyol, i en el 36% a nivell mundial (Pornhub Insights, 2023). Com a investigador, el repte és doncs trobar l'equilibri entre la comoditat entre iguals, i la diversitat suficient que alimenti i pugui generar debat en base a diferents opinions. En aquest estudi, hi ha participat joves homes i dones cis amb orientacions sexuals diverses.

Alhora de definir i seleccionar a les participants del grup de discussió, un altre aspecte que facilita que es parli lliurement és que no es coneguin entre ells, que les seves intervencions es dirigeixin al grup general i no a un membre concret amb qui puguin tenir llaços o relacions prèvies, per exemple amb vincles familiars.

La durada de la discussió serà d'entre una i dues hores màxim, sempre informant abans als participants de les hores d'inici i finalització. El lloc serà un local poc sorollós i que faciliti la comunicació procurant la màxima comoditat possible amb el mobiliari i l'espai, en el nostre cas, l'espai seleccionat ha estat l'Espai Jove. El recull de dades es farà a través de notes i enregistrant la sessió amb una gravadora de veu, previ consentiment informat de les participants.

⁸ 2023 [Year in Review - Pornhub Insights](#).

⁹ Aquest estudi només distingeix als consumidors amb un sistema binari "male" & "female".

Composició dels grups de discussió:

Les persones participants dels dos grups de discussió han estat seleccionades cercant la màxima diversitat alhora que seguint els criteris descrits, resultant la composició de la següent taula sociodemogràfica:

Grup de joves					
Participant	Situació	Centre Educatiu	Edat	Gènere	Orientació sexual
J 1	Estudiant	Centre A	17	Home Cis	Heterosexual
J 2	Estudiant	Centre B	16	Dona Cis	Heterosexual
J 3	Estudiant	Centre A	17	Home Cis	Gay
J 4	Estudiant	Centre A	17	Dona Cis	Heterosexual
J 5	Estudiant	Centre B	15	Dona Cis	Heterosexual
J 6 ¹⁰	Estudiant	Centre A	17	Trans	-----

Grup d'adults professionals					
Participant	Àrea	Professió	Edat	Gènere	Orientació sexual
A1	Municipal	Ed. Social	30	Dona Cis	Heterosexual
A2	Sanitat/Educació	Infermera	32	Dona Cis	Heterosexual
A3	Entitat Privada	Psicòleg	55	Home Cis	Heterosexual
A4 ¹¹	Hospital	Llevadora	44	Dona Cis	Heterosexual

¹⁰ Aquest jove usuari de l'Espai Jove finalment va decidir no participar perquè a l'escola no tothom coneix la seva situació i encara no ho volia fer públic.

¹¹ La llevadora no va poder assistir al grup però vam poder concertar una entrevista el dia anterior, en la que vam poder abordar l'estudi, i copsar les seves opinions respecte les qüestions plantejades.

Capítol IV – Anàlisi

Com ja hem plantejat a la introducció, aquest treball de final de grau s'ha plantejat com una investigació sobre la percepció que té el jovent de Palamós entorn a les causes i els possibles efectes de l'increment del consum de pornografia a través de les noves eines tecnològiques, centrant-nos en l'alumnat que cursa l'educació secundària obligatòria al municipi, per tant, de 1r a 4rt d'ESO, incloent també els alumnes de 1r i 2n de Batxillerat. En conjunt doncs, joves d'entre 12/13 anys i 17/18 anys.

Per abordar aquesta temàtica, hem generat dos diàlegs paral·lels a través dels grups de discussió. Per una banda, s'ha realitzat un grup de discussió amb els equips professionals que intervenen en els diferents programes actius al municipi en matèria d'educació sexual per a estudiants de secundària, i per l'altra, amb un grup de joves d'entre 15 i 17 anys que han rebut aquestes formacions.

L'objectiu principal d'aquesta investigació és conèixer la relació dels i les joves de Palamós amb la pornografia posant la seva veu al centre del debat. És doncs una finalitat en sí mateixa el fet de posar la veu de les persones joves al mateix volum que les veus expertes adultes, que aborden i decideixen quines son les prioritats alhora de dissenyar programes educatius entorn a l'educació sexual i afectiva. Aquest estudi pretén ser un exercici de sinceritat i de reflexió. Cerca poder analitzar les eines i els recursos existents, posant en comú les diferents professionals que hi intervenen, alhora que valorant el seu coneixement o utilització per part de les persones joves destinatàries dels mateixos recursos.

La pornografia ha generat històricament un gran debat social, influenciat per múltiples factors culturals, i sovint amb una forta càrrega moral. Malgrat la complexitat del conglomerat de casuístiques, possibilitats i opcions interpretatives, al col·lectiu jove se'l tracta habitualment com un tot homogeni, com el col·lectiu principal en l'ús i abús d'aquests tipus de continguts, i com les persones potencialment més exposades a les conseqüències negatives que poden derivar-se del consum continuat d'aquests continguts. Ara bé, què opina la mateixa població jove sobre aquest debat? Es desmarca del discurs social dominant, coincideix amb les opinions dels i les professionals, o bé tenen el seu propi discurs o discursos?

Aquest treball parteix de la premissa que no es pot parlar de joves sense joves. Aquest canvi de posicionament ens donarà la possibilitat d'aturar-nos, i escoltar als receptors dels programes d'educació sexual i afectiva, els seus destinataris. L'estudi vol indagar en què els acaba arribant, quines opinions en tenen, què hi troben a faltar, o quina utilitat tenen totes aquestes eines alhora d'enfrontar-se a la realitat d'un entorn en el què conviuen voluntària o involuntàriament amb la

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

pornografia mainstream des d'edats molt primerenques. Com la perceben i què n'opinen d'aquesta pornografia?

Per a realitzar l'anàlisi de les dades obtingudes, abordarem l'objectiu general sobre el què ens interrogàvem inicialment: **“Quina relació te la gent jove adolescent de Palamós amb la pornografia?”**. A partir d'aquest objectiu general desplegarem uns objectius específics a través d'altres interrogants que ens ajudaran a organitzar la informació recollida en relació a:

- Bloc 1. La revisió de l'educació sexual integral com a base per a unes sexualitats sanes i respectuoses.
- Bloc 2. La percepció de la pornografia per part de la població adolescent de Palamós.
- Bloc 3. Els discursos dels propis adolescents entorn als reptes i les oportunitats en relació a la pornografia i l'educació sexual afectiva a secundària.

Amb el buidatge d'aquestes dades, farem una comparativa entre la opinió de les persones adultes referents, amb les persones joves participants de l'estudi, i cercant alhora les possibles connexions amb el marc teòric.

Per tancar l'anàlisi afegirem un Bloc 4, que exposarà molt breument com aquest TFG ha generat un procés de transformació social al context estudiat, que a hores d'ara ja és una realitat que comença a caminar.

Bloc 1. La revisió de l'educació sexual integral com a base per a unes sexualitats sanes i respectuoses.

Dues de les tres professionals es mostren amb certs dubtes alhora de definir què entenen per educació sexual integral, no es mostren familiaritzades amb el terme però pressuposen que deu sumar la vessant emocional a la biològica, en termes de sexualitat. També es comenta que la major part de l'educació sexual que s'imparteix, a banda d'explicar-se des d'un punt de vista molt biològic, s'aborda des de la malaltia i des del concepte de risc “la sexualitat , a mi em fa ràbia que sempre es planteja des de prevenir la malaltia” (A2, GrupA¹², 31/05/24, 00:34:19), “jo tinc unes preguntes del Catsalut que he d'omplir sobre si ha tingut relacions sexuals de risc, però en cap moment em fan preguntar si han estat satisfactòries o no...” (Ibídem, 00:34:03). S'exposa que la educació sexual integral hauria d'abordar també dubtes més imminents que les joves no saben a qui preguntar. “és que essent pràctics, quan tenen 11 anys el que no saben és com fer un morreig, saps?” (Ibídem, 00:02:30). Tots els professionals coincideixen en què es treballa molt des de la prevenció i que predomina una mirada molt biologicista, malgrat alguns d'ells aborden altres aspectes més socials o emocionals. Segons explica A3, és un tema recurrent que li consulten els joves quan visita els instituts, i ell com a especialista en addiccions

¹² El GrupA fa referència al grup de discussió format per adults professionals.

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

ho lliga amb la festa i les relacions sexuals, "estàs sota els efectes d'alguna substància, i això és clar, afecta al consentiment, afecta la pressió grupal, i tota la informació que tens de l'alcohol te la saltas a la tortera per culpa d'anar col·locat" (GrupA, 31/05/24, 00:04:46).

El grup de joves tampoc sap a què fa referència l'educació sexual integral, i expressa que l'educació sexual rebuda en l'àmbit acadèmic ha girat sempre entorn als riscos que hi ha quantens pràctiques sexuals, a l'ús del preservatiu, o les MTS¹³. Expliquen que fins que no van anar a l'Espai Jove no sabien que es repartien condons gratuïtament i que això els va molt bé perquè "al final, hi ha molt tabú en això i fa molta vergonya, més si la persona és molt jove o està mal vist" (J2, GrupB¹⁴, 04/06/24, 00:03:20). J3 afegeix que l'educació sexual hauria d'abordar el fet de descobrir-se un mateix, el seu propi cos, "naturalitzar els cossos i no només veure'ls com una cosa que s'utilitza només per tenir sexe" (J3, GrupB, 04/06/24, 00:04:03). Quan s'entra més en detall sobre el concepte d'ESI¹⁵, J2 argumenta que la única vegada que li han parlat des d'aquesta perspectiva va ser una noia que venia de l'Espai Jove i "la veritat és que ho va explicar molt bé, i en comparació va ser com... buà!, no té res a veure amb el que em diuen al cole, no?" (J2, GrupB, 04/06/24, 00:08:13).

Entre professionals també es parla extensament de les possibilitats que te l'alumnat de dirigir-se a una professional vinculada al programa salut i escola que ofereix una referent per cada centre però que sembla que no acaba de funcionar. Com explica A2 "hi anem dues hores la setmana, et poden venir a veure... però no venen" (A2, GrupA, 31/05/24, 01:21:59). A2 fa una àmplia lectura de tots els factors que poden influir en aquesta manca d'usuaris, i parla de que els joves encara relacionen molt a la infermera amb la patologia, que pels alumnes és complicat assistir a les visites sense que els amics o amigues ho sàpiguen, i que fins i tot, de vegades el professorat acaba essent un obstacle, "alguna vegada algun noi o alguna noia m'ha dit que els professors els han dit que això no serveix per a res, i estàs perdent classe" (A2, GrupA, 31/05/24, 01:30:35).

És interessant posar de relleu que després d'una estona de parlar sobre l'educació sexual integral, cap dels participants adults ha cregut que actualment estem impartint aquest tipus d'educació, que com hem vist hauria d'educar en positiu dotant d'habilitats, actituds i valors que permetin als infants i joves promoure la salut i el benestar, amb capacitat crítica per defensar els drets individuals i col·lectius entorn a la igualtat de gènere i la diversitat. Quan se'ls ha preguntat sobre quina percepció creuen que tenen els joves de l'educació sexual rebuda, les respostes han estat, "dolenta i insuficient", reiterant que es tracta d'una edat amb molts canvis i dubtes, que sovint no poden compartir amb la família, que certes coses també costa preguntar-

¹³ MTS (Malalties de transmissió sexual).

¹⁴ El GrupB fa referència al grup de discussió format per joves adolescents de Palamós.

¹⁵ ESI (Educació Sexual Integral).

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

les als amics, sobretot als nois per la càrrega del rol associat a la masculinitat, i que el vincle amb el professorat és molt escàs per arribar a compartir informació d'aquest caire. "Estan amb les hormones a tope, a casa molts no en parlen, amb els profes menys, i llavors clar, no tens un referent amb qui parlar d'aquestes coses" (A1, GrupA, 31/05/24, 00:31:05).

Sobre el programa de salut i escola, els joves expliquen que son coneixedors que hi ha una infermera als centres educatius, i J2 explica que s'utilitza també com a psicòloga, "aquest any a la meua classe hi ha una nia que vol ser un noi, la nostra cap d'estudis el va derivar a la infermera del centre i sé que el va ajudar bastant", també ens diu però, que no és una figura que generi confiança ja que "tenim una amiga que hi va confiar una mica i no li va sortir bé (...) ho van dir a els seus pares (...) no saps fins a quin punt realment t'ajudarà, si serà anònim o si realment te la liarà" (J2, GrupB, 04/06/24, 00:09:55). Emergeix doncs un obstacle que les professionals no tenien detectat, la confiança en la confidencialitat del servei. D'altra banda, qüestionats sobre com perceben la seva educació sexual, no la suspenen però li posen un 5. Com explica J2 "La part mèdica la fan bé (...), però hi ha moltes coses que no les expliquen i, abans de tenir la teva primera vegada, o la teva primera vegada que et toques o el que sigui, potser tenir una mica més d'info (...) perquè a primària es fa zero i després a 1r d'ESO t'arriba tot de cop, i et traumatitges, que et poden puc transmetre què??" (J2, GrupB, 04/06/24, 00:13:33). Entre els professionals també es va abordar aquesta perspectiva, "la sexualitat ens acompanya tota la vida, 24/7, llavors hauria d'impartir-se també al llarg de la vida" (A1, GrupA, 31/05/24, 00:10:51).

Bloc 2. La percepció de la pornografia per part de la població adolescent de Palamós.

El grup d'adults, creu que els joves comencen a veure pornografia de forma intencionada per curiositat, per aprendre o per veure com es fan certes coses o pràctiques sexuals, i també fruit d'un desig sexual que es desperta coincidint amb aquesta etapa evolutiva. A3 exposa que "l'objectiu inicial jo crec que no és informar-se, però finalment acaba sent la principal font d'informació" (A3, GrupA, 31/05/24, 00:16:23). També diuen que els joves veuen el seu primer porno a través de vídeos que s'envien per exemple per whatsapp, i que en paral·lel el busquen intencionadament i de forma íntima a casa per satisfacció personal. Un dels joves en canvi, explica que la primera vegada va ser a casa seva, de nit i de forma no intencionada "a veure, de petit no dormia massa i vaig posar la tele per veure Art Attack i em vaig quedar flipant..." (J3, GrupB, 04/06/24, 00:46:43). El grup de joves afegeix un munt d'informació sobre les formes d'accés a la pornografia i van més enllà de les opcions que els donava com a investigador (escola, internet, família, amics o pornografia).

Parlen extensament d'una nova App anomenada Wattpad, a través de la qual es comparteixen històries escrites, obres literàries amateurs, i que s'ha fet molt famosa a tot el món entre la

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

població jove. Diuen que malgrat pots cercar per gènere literari, a pràcticament tots els llibres hi ha molt sexe, “wattpad és una aplicació per llegir, i literalment son llibres de porno, però tot... explícit no lo següent!” (Ibídem, 00:20:56). Malgrat una de les joves diu que son llibres horribles, una altra confirma que estan molt de moda i fins i tot Prime Vídeo està fent pelis inspirades en les històries de wattpad. J4 destaca que el més delicat és que son apps obertes i que hi tenen accés infants molt petits. “...quan tu vols llegir un llibre d'aventura o fantasia no esperes trobar-te 10 pàgines seguides de sexe explícit, jo crec que amb 12 anys tu llegeixes això i dius... què ha passat?” (J2, GrupB, 04/06/24, 00:22:27). De seguida es relaciona l'accés a la pornografia amb un altre aspecte que no havia sortit en el grup de professionals, les sèries, i ens diuen que estan totalment sexualitzades, que “lo raro és trobar una sèrie que no surti” (J3, GrupB, 04/06/24, 00:19:05). Però el més destacable és que els joves ens parlen de sèries catalogades com a familiars, i que malgrat les cataloguin per +7 anys, estan contínuament amb escenes de contingut sexual. Parlen de sèries com “La que se avvicina” que és per veure amb tota la família i posen l'exemple d'escenes que eviten el plànol directe dels genitals però on tota la resta és explícita, com per exemple que “sempre que hi ha un massatge acaba amb final feliç” (Ibídem, 00:49:20). Diuen que es parteix d'aquí, “comences subtilment amb sèries i pum pum pum...” (J5, GrupB, 04/06/24, 00:50:02). Seguint amb el tema, expressen que ho veuen com algo inevitable, que potser tu no vols ni ho busques però que “ja al cole, a 3r de primària jo tenia companys que parlaven d'aquestes coses, arribes a casa i dius mira el que han dit al cole” (J1, GrupB, 04/06/24, 00:33:52).

Al grup d'adults, A3 explica un cas que va tenir a la consulta d'un noi que volia saber si la mida del seu penis era normal, aquest li va mostrar el seu penis, i ell, que no s'ho esperava, li va respondre que el veia completament normal. Malgrat aquella persona no havia tingut mai cap relació sexual, “al cap d'una setmana ve i em diu, gràcies a què em vas dir allò, ja he follat aquesta setmana” (A3, GrupA, 31/05/24, 00:18:21). A partir d'aquest exemple, el grup entra en un debat sobre la importància dels cossos que es mostren en els continguts pornogràfics massius, i els complexos i la inseguretat que poden desencadenar en moltes persones. El grup de joves també va entrar de ple en aquest debat... “ni un pèl loco, ni un pèl!” diu J3 referint-se a les persones que apareixen als vídeos porno sempre depilades (J3, GrupB, 04/06/24, 00:35:52). La companya que te al costat explica també que els nois son tots súper forts i que al ser pel·lícules, estan 3 hores empalmats... “si tu creixes des dels vuit anys, veient que això és el que surt a tot arreu, després et mires a tu i clar... agafes complexos” (J4, ibídem, 00:36:19). Conclouen que el què no és normal és el què veuen als vídeos, fent referència als cossos, la mida dels penis, dels pits etc.

Durant la conversa apareix la pàgina Onlyfans, malgrat desconeixen com funciona saben que hi apareix gent no professional que cobra per connectar-se amb usuaris que paguen per veure

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

continguts determinats, sovint sexuals. En aquest aspecte el grup de joves conversa sobre la quantitat d'anuncis i publicitat amb contingut sexual que els arriba per tot arreu, fins i tot en jocs infantils, diuen que està a per tot, i que alguns d'aquest anuncis t'enllacen amb altres apps com Onlyfans. Parlen també de Twitter (ara X), i d'aplicacions com Tinder, que diuen no es va dissenyar per això però al no tenir cap censura s'ha acabat convertint en un lloc on buscar gent per tenir-hi sexe. També parlen d'Omegle, un web que et connecta de forma aleatòria amb gent de tot el món, i quan et vas creuant amb altres usuàries decideixes si quedar-t'hi o canviar. "Tu entres i et pots trobar a qualsevol persona amb la webcam. Però hi ha fins i tot gent masturbant-se o fent el què sigui" (J1, Ibídem, 01:00:04).

Sobre l'interrogant de si el porno educa, al grup d'adults es diu d'inici que no, però de seguida A1 s'afegeix que educar sí, una altra cosa és que sigui en positiu o en negatiu, depenent del què vegin. A1 ho exemplifica amb vídeos bèl·lics "és com si mires una peli de guerres i dius, és una peli, saps? No pots anar per la vida i anar cardant tirs a la gent..." (A1, GrupA, 31/05/24, 00:22:21). El grup debat intensament sobre les edats en què és més complicat diferenciar la realitat de la ficció, i conclouen que aquesta diferenciació és el més important a tenir en compte. Pregunto si algun dels professionals coneix alguna de les guies i materials didàctics següents: "PornoSkola" (que es pot trobar a SidaStudi.org) , "Hem de parlar de Porno" (de Save the Children) o The Porn Conversation, i cap dels presents les coneix però mostren molt d'interès en els materials.

Els joves expliquen que saben detectar perfectament que al porno hi ha continuament violència, que també hi ha racisme perquè es classifica les races segons els seus atributs sexuals, que la majoria de les escenes estan enfocades a satisfer el plaer de l'home i que un cop aquest ejacula, s'acaba el vídeo. No hi ha per tant mostres d'afecte. Malgrat això, opinen que un porno respectuós no tindria èxit i ho justifiquen amb algunes de les següents aportacions; J5 diu "jo crec que el fet que hi hagi violència atrau més gent perquè és com més diferent i així", J4 "jo crec que si més això, morbo, fetitxes de la gent (...) és com que si fos més igualitari ja no tindria tant de... pensarien que això ja ho puc viure el dia a dia, no?", i J3 conclou "alguna hormona infla això, no se quina però alguna cosa hi ha" (GrupB, 04/06/24, 00:30:23).

Seguint amb l'anàlisi del porno, A2 va proposar imaginar el següent escenari; "en un món ideal (...) si realment tots els agents de la comunitat haguéssim fet la nostra feina, i els pares i tal, doncs potser no seria tant dolent" (A2, GrupA, 31/05/24, 00:24:13). L'especialista en addiccions, A3, ho rebutja dient que "si aquests joves amb 12 anys comencen a excitar-se amb aquest tipus d'agressivitat, llavors una relació sexual sana no els posa, i aquí tenim un problema" (A3, GrupA, 31/05/24, 00:24:33). Connectat amb possibles problemes que puguin derivar del consum de pornografia, A3 recorda que té molts casos de joves amb "problemes d'ansietat, de gatillassos , de ejaculació precoç o retardada, o el que sigui..." i la resta de

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

professionals ho associen a la pressió que exerceix aquesta sexualitat fictícia, exagerada o esbiaixada que veuen a través del porno des d'edats molt joves, i que es suma a una conjunt de creences que encara no permeten a moltes persones, sobretot als homes, compartir dubtes d'aquest tipus. L'A1 ho exemplifica així "tu com a home no pots dir que has fet un polvo de merda. Ets un pringat si fas un polvo de merda. Tu com a home has de complir..." (A1, GrupA, 31/05/24, 00:40:07).

També apareix a la conversa que no es tracta d'unes problemàtiques únicament adolescents. A2 explica que moltes amigues li expliquen que en homes de mitjana edat segueix havent-hi les mateixes casuístiques "amigues que estan amb nois fins i tot més grans, que és súper freqüent, que potser el noi la primera vegada que tingui un *gatillazo*..." (A2, GrupA, 31/05/24, 00:40:23) i ho atribueix a que en general, els nois mai parlen d'aquests temes, i que en canvi, les noies tenen més facilitat per parlar-ne amb les seves amistats properes, i afegeix, "bueno, jo el que percebo és que els nois tenen molta pressió amb això de que tot és molt coitocentrista" (Ibídem, 00:50:33). A1 ho confirma, "és que no més pensen en penetrar penetrar, penetrar (...) acariciem-nos, fem-nos petons, abraçades, no sé, toquem-nos... s'han de treure pressió" (A2, GrupA, 31/05/24, 00:41:34). A3 exposa també la seva sorpresa quan de vegades a edats molt primerenques i amb molt poca o cap experiència sexual, "ja tant joves pensen en uns temes que dius... en el sexe oral, sexe anal, trios, per exemple..." (A3, GrupA, 31/05/24, 00:51:21), i A1 amb el telèfon mòbil a les mans diu "el què se'ns en ha anat de les mans és això (...) l'accés (a la pornografia) és un tema important a abordar" (A1, GrupA, 31/05/24, 00:52:57).

Al grup de joves també ha sorgit la preocupació envers la infància, i malgrat elles saben diferenciar realitat i ficció, creuen que molts infants que arriben a aquests continguts no saben fer aquesta diferència. J3 afegeix que "ara estan intentant aprovar una llei que els mòbils i els dispositius es donin per al nen tinguin control parental sí o sí" (J3, GrupB, 04/06/24, 00:34:26), i la companya J5 respon que "hi estic d'acord per una part però no crec que ho solucioni del tot. Crec que s'ha de parlar més en comptes d'amagar-ho, perquè quant més ho amagues més ho troben" (J5, Ibídem, 00:34:38).

El grup adult aborda diferents temes entorn als dubtes reals de les persones joves, i expressa que malgrat hagi canviat el context, segueixen essent els mateixos dubtes que teníem nosaltres o les nostres àvies. Es posa l'exemple de quan vols fer el primer petó, que ni saps com es fa, ni a on pots preguntar-ho, però que a més, quan el fas no saps si fer aquell petó dona permís per a més coses o no "jo tenia aquest dubte saps? Si li faig un morreig fins on li estic donant permís perquè em toqui?" (A2, GrupA, 31/05/24, 00:57:51), i de seguida torna a sortir el consentiment. Diuen que les joves han de saber que serà fins on vulguis en cada

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

moment, i que si un dia et ve de gust no significa que l'endemà també hagis de fer-ho. El consentiment i tot el què suposa va agafant protagonisme en la conversa.

El grup jove mostra molt interès quan parlem de la necessitat de connectar amb algú que pugui resoldre o parlar de dubtes més propers o immediats, com ara la pregunta de com es fa un morreig... “però com es fa perquè a mi em diuen, que flueixi, què cony flueixi, però com?! Com es comença?” (J3, Ibídem, 01:07:22), i apunten que al final el que és necessita per cobrir tots aquests dubtes és alguna cosa que vagi més enllà d'una o dues xerrades puntuals, quelcom amb més continuïtat. “Jo sento que anant només a una xerrada no pots acabar de tocar moltes coses (...) hauria de ser una cosa continuada, perquè al final ve una senyora que no coneixes de res, i ella amb la teva profe... i hi ha coses que dius com li he de preguntar això enmig de tota la classe, quina vergonya” (J4, GrupB, 04/06/24, 00:41:24).

Bloc 3. Els discursos dels propis adolescents entorn als reptes i les oportunitats en relació a la pornografia i l'educació sexual i afectiva a secundària.

El grup de joves va mostrar una gran capacitat reflexiva, tant en la detecció de les violències o la vulneració de drets que apareixen sovint en produccions pornogràfiques, com en els atributs que es donen als cossos segons la seva racialització, “tu posa al cercador BBC i veuràs el què et surt” (J3, Ibídem, 00:39:51). També en els rols de gènere o les accions i escenes basades en la heteronormativitat i enfocades a satisfer el desig masculí. Però més enllà d'aquest aspecte, el grup va demostrar tenir un discurs crític, capaç de denunciar allò que consideren com a perills, sobretot dirigint-se a la infància, i alhora sense prejudicis morals entorn la pornografia, sempre que es sàpiga separar de la vida real.

Respecte al seu discurs entorn l'educació sexual que han rebut, són crítics però alhora constructius. En valoren una part però assenyalen punts febles, com per exemple la necessitat de generar vincle abans no poder compartir certs continguts íntims, dubtes o incerteses. Una de les joves posa un exemple positiu d'una nova assignatura que ha cursat a Batxillerat anomenada biomedicina. La posa d'exemple perquè malgrat es tracten molts temes diversos, creu que la sexualitat es parla des de moltes perspectives, i diu que això li ha aportat molta informació valuosa, i que més enllà del gènere i els anticonceptius han parlat del porno, els fetixes, o fins i tot de si és possible fer-se pipí mentre es practica el sexe.

Agafa força la idea de tenir una formació regular, continuada i sostinguda durant totes les etapes educatives, inclosa l'educació primària, però adverteixen que una part summament important alhora de separar l'èxit del fracàs en el programa, és la persona que comparteixi aquest temps i aquest vincle amb l'alumnat, “perquè si jo què sé, li toca al profe de torn fer aquesta assignatura només perquè està al currículum, però veus que no té ganes de fer-la i que, a més, és un borde i no hi ha feeling, no servirà de res.” (J4, Ibídem, 00:43:35).

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

Alhora d'abordar les seves preferències quan tenen una relació amb una altra persona, el grup d'adults va suposar que estaria entre l'efecte i el reconeixement. "Jo el que veig és una època en què costa que els altres t'acceptin i tu mateix acceptar-te, i hi haurà perfils que potser el que busquin és sentir-se acceptats" (A2, GrupA, 31/05/24, 00:01:29). El grup de joves confirma que valoren la comunicació i l'empatia, que l'altra persona connecti i respecti les teves decisions, però que està força polaritzat i no es pot posar tota la joventut en un mateix sac:

"Depèn molt de la persona. Avui en dia la gent jove està com dividida en dos. O literalment la gent que tot el dia està sortint de festa, (...) per liar-te amb la gent i pillar el que sigui, o després hi ha la resta que... veus tot aquest desmadre i dius, buà, em sento una mica aïllada perquè a mi tot això no em va i jo soc més de butterflies, de les pelis romàntiques antigues i tal". (J5, GrupB, 04/06/24, 00:53:08)

Sobre l'objectiu de guanyar prestigi social o de grup, preguntem si encara es tracta diferent als nois i a les noies que tenen moltes relacions. En aquest punt introdueixen el concepte del Bodycount. "És un comptador, en plan medalles saps? Per saber quantes o quants en portes" (J2, Ibídem, 00:54:04). Aquest concepte s'utilitza pejorativament envers les dones, i hi ha alguns tiktokers populars que llencen missatges contra les noies que tenen un bodycount massa alt. En paral·lel, reflexionen sobre la dificultat de "lligar" de forma presencial, comenten que el més comú és que se't acostin, et demanin el teu compte d'Instagram i ja no et diguin res més en tota la nit, fins que t'escriuin per l'app. J3 explica que Tinder ha creat una nova app que es diu Closer, "quan veus una altra persona que et creues pel carrer i tal i et fa vergonya dir-li algo i parlar-hi directament, li arriba sol·licitud..." (J3, Ibídem, 01:02:38). Per altra banda, també ens parlen dels conceptes de l'home d'alt valor i la dona d'alt valor, però ens ho defineixen d'una forma que sembla força esbiaixada. Quan pregunto com a investigador si ambdós conceptes estan donant el poder a l'home, J2 explica que "sí, però no, son contràries però alhora..., la dona d'alt valor és la part més equilibrada i mental de la família, i per això mereix que l'hi paguin amb diners" (J2, Ibídem, 00:52:17). Altres del grup veuen en aquest concepte que ambdues figures acaben promocionant al mascle sustentador de la família, encara que certs discursos t'ho exposin de forma que la dona està per sobre i mereix ser mantinguda.

Per acabar, posen sobre la taula un altre tema que diuen que està molt de moda i molt present a les xarxes socials; els Sugar Daddy i les Sugar Baby. El Tik Tok està ple de vídeos promocionant els beneficis de ser una sugar baby (de 18 a 30 anys), o de consells de com trobar un bon sugar daddy. La llibertat individual de les dones per decidir sobre el seu cos no es discuteix, però sí que es debat la mercantilització d'aquests serveis en el marc d'una economia neoliberal. El ser una sugar baby es ven com un producte de luxe, com un objectiu en sí mateix per tenir el màxim de béns materials de molt valor econòmic, i en aquest punt sí que el grup percep novament alguns perills molt enfocats a les persones joves.

Capítol V. Conclusions i orientacions per a futures propostes educatives.

Tal i com hem vist al marc teòric, l'adolescència és una etapa caracteritzada pels canvis. Aquest podria ser el gran denominador comú en les persones joves, perquè més enllà d'això, i recuperant l'expressió que apareix a Sanjuan (2020), "hi ha tantes adolescències com adolescents". Crec que aquest és un bon punt de partida per abordar unes conclusions que no cerquen res més que un acostament el més personal i humà possible, envers unes realitats i vivències determinades per part de les persones participants a l'estudi. El fet d'escoltar les narracions úniques i particulars d'aquestes persones joves participants, m'ha permès copsar les seves inquietuds més íntimes, i les seves lògiques de comportament. Però l'activitat alhora ens ha convidat a situar aquestes micro realitats dins un marc més general, i ha permès analitzar possibles causes estructurals que hi influeixen directament.

Al llarg del treball hem justificat la idoneïtat de desplegar el concepte de l'educació sexual integral perquè hem vist que l'educació sexual, sigui reflexiva o espontània, intencionada o involuntària, forma part de les nostres vides, és com dèiem, inevitable i ineludible. Un cop analitzades les respostes de les participants, tant adultes com joves, la oferta educativa a secundària en l'àmbit de la sexualitat a Palamós, dista molt del què s'entén per ESI, i encara es segueix posant molt l'accent en els aspectes biològics de la sexualitat, en el risc, i en la malaltia. El Departament de Salut segueix estant més preocupat per les conductes de risc que per si les relacions son o no satisfactòries, i revisant les reflexions de les professionals, entenc que no demanen canviar una cosa per l'altra, sinó incloure la importància del benestar personal, emocional i social en les relacions. En aquest sentit, tal i com apunta el Pla d'Estudis (UNESCO et al. 2018), i com asseguren els diferents estudis descrits en aquest treball, seguim sense tenir una estàndards mínims per a la oferta de l'educació sexual. Tal i com les joves ens han destacat, i en la línia del repte que menciona la OMS (PAHO/WHO, 2000:31), la formació del professorat és a l'hora la clau i un dels obstacles més grans que té l'alumnat a l'hora de poder rebre una formació de qualitat i capaç de generar el vincle suficient per a ser considerada útil.

En relació als drets de l'Infant recollits a la convenció de 1989, i la necessitat de compartir uns valors de comprensió, pau, tolerància, i igualtat, les joves accedeixen a una pornografia mainstream que no els transmet aquests valors, que s'hi projecte violència i submissió, i que gira majoritàriament entorn als estereotips, i a uns canons de bellesa que no responen ni a la realitat ni a la diversitat de la societat en la que elles viuen. Tot i això, el discurs adult infantilitzava sovint aquestes adolescents que saben diferenciar perfectament la realitat de la ficció i que no els preocupa la llibertat de consumir porno si en les relacions reals les conductes son sanes, respectuoses i plaents. D'aquest treball es desprèn la necessitat de seguir treballant en el

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

consentiment, i en la comprensió de tot el seu significat. Que els joves accedeixen al porno abans de desitjar-ho, perquè tot el que els envolta està fortament sexualitat, i que troben a faltar un entorn segur i de confiança on poder resoldre dubtes al llarg de la seva vida com a estudiants, incloent-hi la infància.

A diferència del què predomina en l'imaginari social, les adolescents participants de l'estudi valoren la vessant emocional per sobre de la sexual, i reclamen temps de qualitat, comprensió i confiança per poder ser elles mateixes i gaudir plenament de les seves relacions. Així mateix, una de les preocupacions del grup de joves, són els propis infants, per la seva vulnerabilitat i el fet de no poder escollir ser receptors d'uns continguts que no són adequats per la seva edat. És necessari posar de relleu aquesta violència estructural, que va més enllà del poder de decisió individual, i que emergeix directament d'un sistema de societats de mercat capitalistes, que desmantella progressivament el poder dels estats i les cobertures de protecció que aquests haurien d'oferir (Valdés, 2021).

Es constata una millorable coordinació entre agents educatius i professionals que imparteixen xerrades o tallers formatius sobre sexualitat als centres de secundària de Palamós. Es fa palesa la necessitat de generar un discurs unificat, actualitzat i de qualitat per a tots els centres educatius, i que el professorat n'estigui informat i malgrat pugui no tenir formació en la matèria, accepti i respecti el contingut i la professionalitat de les persones encarregades d'impartir aquestes formacions.

En conclusió, davant la realitat de la indústria pornogràfica actual, l'educació sexual integral segueix essent la millor inversió per a garantir una ciutadania crítica amb capacitat per defensar drets tant individuals com col·lectius, entorn a la igualtat de gènere i la diversitat. Una educació sexual que malgrat ha millorat i avança tímidament, la darrera reforma educativa a través de la Llei Orgànica d'Educació 3/2020, de 29 de desembre (LOMLOE), només inclou una matèria durant un curs, i que per tant, segueix sense cap mena de continuïtat curricular, depenent de les persones, els programes i les realitats concretes que cada municipi pugui o vulgui oferir.

En un context polític general cada cop més polaritzat, on cada canvi de govern pot suposar la derogació i modificació de les lleis d'educació, es fa imprescindible que des dels sectors educatius, s'organitzin i coordinin nous espais de treball que vetllin per garantir la igualtat d'oportunitats educatives en l'àmbit de l'educació sexual i afectiva.

Capítol VI. Quan un treball final, és el principi d'un treball

Al llarg del Grau d'Educació Social he anat adquirint coneixements que m'han enriquit, han dotat de rigor tant el meu discurs com les meves accions, i sobretot, m'han ensenyat a qüestionar-me constantment davant els reptes que assumeixo com a cap dels departaments de Joventut i Cooperació del meu municipi. No mentiria si digués que alguns dels treballs realitzats al llarg del grau han incidit directament en la meva tasca professional, ja sigui a través de la revisió de programes propis, o de la creació de nous convenis amb entitats socials.

Tampoc mentiria si expliqués que quan vaig pensar per primera vegada en aquest TFG, no tenia clara la temàtica a abordar però volia que d'alguna manera fos útil i tingués alguna incidència comunitària més enllà del meu expedient acadèmic individual. Malgrat el calendari exigeix uns terminis molt ajustats, aquest TFG ha esdevingut la llavor d'un projecte amb continuïtat pel curs 2024-2025, en el context dels centres educatius de secundària al municipi de Palamós, liderat pel departament de Joventut del qual soc responsable. La gran acceptació i l'interès que ha despertat aquest estudi entre les diferents professionals i joves que hi han participat, ha generat una demanda que s'ha materialitzat en un grup de treball multidisciplinari que s'ha marcat com a objectius ampliar el treball de camp d'aquest TFG, continuar amb la revisió dels programes d'educació sexual al municipi, i unificar entre totes les professionals un mateix discurs, optimitzant els recursos i cercant nous canals de comunicació amb les joves, en base a les seves pròpies demandes. En una segona fase, es presentaran els resultats a les direccions dels 3 centres d'educació secundària del municipi, per consensuar tant la metodologia com les diferents accions socioeducatives que es proposaran per a l'alumnat d'entre 1r d'ESO i 2n de Batxillerat. El mateix grup de treball farà un seguiment i revisió periòdic del nou programa convocat i coordinat pel departament de Joventut de l'Ajuntament de Palamós.

Aquestes línies doncs, haurien de tancar aquest treball, però lluny d'això, sembla que tot just comença.

Bibliografia

- Alonso-Ruido, P., Sande-Muñiz, M., & Regueiro, B. (2022). ¿Pornografía al alcance de un clic? Una revisión de la literatura reciente sobre adolescentes españoles. *Revista de Estudios e Investigación en Psicología y Educación*, 9(1), 1-18.
- Arnal, J. (1992). *Investigación educativa. Fundamentos y metodología*. Barcelona, España: Editorial Labor.
- Artazo, G. y Bard Wigdor, G. (2019). Pornografía mainstream y su relación con la configuración de la masculinidad hegemónica. *Atlánticas. Revista Internacional de Estudios Feministas*, 4 (1), 325-357.
- Biota et al. (2021). Percepción de la población general sobre la pornografía y sus efectos sobre la masculinidad hegemónica. *RES, Revista de Educación Social* Número 33, Julio-Diciembre de 2021.
- Ballester Brage, Ll., Rosón Varela, C., Facal Fondo, T., & Gómez Juncal, R. (2021). Nueva pornografía y desconexión empática. *Atlánticas. Revista Internacional De Estudios Feministas*, 6(1), 67–105.
- Ballester, Lluís & Orte, Carmen & Gordaliza, Rosario. (2019). Nueva pornografía y cambios en las relaciones interpersonales de adolescentes y jóvenes. *Edicions de la Universitat de les Illes Balears. Col·lecció: treballs feministes*, 16.
- Ballester Brage, Facal Fondo i Rosón Varela (coords.) (2020) *Pornografía y educación afectivosexual*. Colección Horizontes. Editorial Octaedro.
- Barba y Montes (2007). *La Ceremonia del porno*. Editorial Anagrama.
- Berenguera A, Fernández de Sanmamed MJ, Pons M, Pujol E, Rodríguez D, Saura S.(2014). Escuchar. observar y comprender. Recuperando la narrativa en las Ciencias de la Salud. *Aportaciones de la investigación cualitativa*. Barcelona: Institut Universitari d'Investigació en Atenció Primària Jordi Gol (IDIAP J. Gol).
- Bernard Stiegler (2008) *Prendre soin; de la jeneusse et des générations*. Ed. Flammarion.
- De Miguel Álvarez, Ana (2015). *La revolución sexual de los sesenta: una reflexión crítica de su deriva patriarcal*. Universidad Rey Juan Carlos.
- De Miguel Álvarez, Ana (2021). Sobre la pornografía y la educación sexual: ¿puede «el sexo» legitimar la humillación y la violencia?, *Gaceta Sanitaria*, Volume 35, Issue 4, 2021, Pages 379-382, ISSN 0213-9111
- Dines, G. (2010) *Pornolandia: Cómo la pornografía ha secuestrado nuestra sexualidad*. Editorial Beacon Press.

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

- Fernández de Sanmamed MJ (2011). Diseño de estudios y diseños muestrales en la investigación cualitativa En: Vázquez ML, da Silva MR, Mogollón AS, Fernández de Sanmamed MJ, Delgado ME, Vargas I. Introducción a las técnicas cualitativas de investigación aplicadas a la salud. Barcelona, España: Universidad Autónoma de Madrid.
- Galeano, M. (2014). Diseño de proyectos en la investigación cualitativa. Medellín: Fondo Editorial Universidad EAFIT
- García del Castillo, A. (2011). Asalto al poder en el porno. Apropiación y empoderamiento en las narraciones postpornográficas. Revista ICONO 14. Revista científica De Comunicación Y Tecnologías Emergentes, 9(3), 361–377.
- International Planned Parenthood Federation (2006). Sexuality education in Europe. A reference guide to policies and practices. The Safe Project.
- International Planned Parenthood Federation (2008). Sexual rights: an IPPF declaration Who we are. Londres: IPPF, 2008, 32p.
- Martínez, J.L., Orgaz, B. et al. (2011) Educación sexual y formación del profesorado en España: diferencias por sexo, edad, etapa educativa y comunidad autónoma. Magister: Revista miscelánea de investigación. Universidad de Salamanca, Universidad de Cantabria.
- López, F. (2005). Educación sexual. Madrid: Biblioteca Nueva.
- Lust, E. & Dobner, P (2021) The Porn Conversation. (thepornconversation.org) @thepconversation.
- McKee, A., Byron, P., Litsou, K., & Ingham, R. (2020). An Interdisciplinary Definition of Pornography: Results from a Global Delphi Panel. Archives of sexual behavior, 49(3), 1093.
- Miranda A. H. Horvath, Llian Alys, Kristina Massey, Afrodití Pina, Mia Scally, Joanna R. Adler (2013) Basically... porn is everywhere: a rapid evidence assessment on the effects that access and exposure to pornography has on children and young people. Publisher: Office of the Children's Commissioner for England.
- Mons. Paul S. Loverde, (2006). Comprados a gran precio. La pornografía: un ataque al templo vivo de Dios, Carta pastoral, Arlington 2006, I.
- Monteros, S. (2007). La construcción social de un nuevo sujeto migratorio: Los menores migrantes marroquíes no acompañados. Condiciones de posibilidad para la agencia. Tesis doctoral, Universidad Autónoma de Madrid.
- Parker, Wellings i Lazarus (2009) Sexuality Education in Europe: An Overview of Current Policies. Sex Education, 9, 227-242.

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

- Pérez-Serrano, G. (1994). Investigación Cualitativa. Retos e interrogantes. Madrid: Editorial La Muralla S.A.
- Piaget, J. (1974). Seis estudios de psicología. Barcelona: Barral.
- Polanía Reyes et al. (2020) Metodología de Investigación Cuantitativa & Cualitativa. Institución Universitaria Antonio José Camacho Universidad César Vallejo
- Richard A. Krueger (1994) Focus Groups: A Practical Guide for Applied Research- Edita: SGAE Publications, 1994.
- Rodríguez Suárez, M. (2020) Construcción del imaginario sexual en las personas jóvenes. Pornografía como escuela. Consejo de la Juventud del Principado de Asturias (CMPA).
- Ruiz Repullo, Carmen. (2016). Una mirada cualitativa a la violencia de género en adolescentes. Sevilla: Instituto Andaluz de la Mujer.
- Sanjuán Núñez, Lucía (2019). El grupo de discusión, la investigación documental y otras técnicas cualitativas de investigación. Mòdul didàctic. FUOC.
- Sanjuán, Silvia. (2020). (Des)Información sexual: Pornografía y adolescencia. Edita Save the Children.
- Terminologia de la sexualitat i l'erotisme, recull de més de 150 termes. Font de consulta per a usuaris i professionals de la sexualitat i la salut (Termcat.cat)
- UNESCO (2021). El camino hacia la educación integral en sexualidad. Informe sobre la situación en el mundo. Publicado por la ONU para la educación, la ciencia y la cultura.
- Valdés, M. (2021). Vulnerabilidad social, genealogía del concepto. Gazeta de Antropología, 37.
- Vélez Barquilla, M. (2021). La influencia de la pornografía en las relaciones sexuales entre jóvenes y adolescentes. Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNED)

Annex I - GUIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT DELS GRUPS DE DISCUSSIÓ

Grup 1 – Joves (mínim 4 – màxim 6)

Temps estimat: 1h / 1h 30min

- Breu presentació de la persona moderadora del grup i de la seva acompanyant, explicació del projecte de recerca i del propòsit de la trobada.
- Roda de presentacions, per a facilitar poder-nos dirigir les unes a les altres.
- Sol·licitar autorització per gravar (únicament la veu) la sessió, explicant la importància i la finalitat de l'enregistrament per fer una bona anàlisi de la informació recollida.
- Signar els fulls de consentiment, on s'especifica la confidencialitat i l'anonimat de les participants del grup a l'hora de redactar els resultats obtinguts.
- Per facilitar l'anàlisi de la informació, és important demanar al grup que respectin els torns d'opinió.
- Fer especial èmfasi que no hi ha respostes correctes ni incorrectes. No es tracta de valorar si les seves respostes estan bé o malament, tampoc posarem l'accent en qui ho diu, sinó en què es diu i per què es diu.
- Agrair a tot el grup la seva participació a la trobada, i comunicar-os que farem un retorn un cop acabat l'estudi del qual han participat.

El moderador plantejarà qüestions generals i a partir de les respostes s'anirà aprofundint en temes més concrets.

Aquest guió és únicament una guia pel moderador, un instrument flexible i orientatiu, de forma que gaudeix de certa llibertat perquè el mateix grup pugui modificar o replantejar qüestions o perspectives, però alhora garanteix que no es desvia dels temes d'interès per a l'estudi que s'està realitzant (Sanjuan, 2019).

Categories	Preguntes generadores
EDUCACIÓ SEXUAL INTEGRAL	<ul style="list-style-type: none"> · Què significa per <u>v</u>osaltres? · Ara que hem explicat que és la ESI, a quina edat creieu que s'hauria de treballar? <p>Heu rebut aquest tipus d'educació sexual? A quina edat us van començar a parlar de sexualitat, i com us ho van presentar?</p> <p>Quins recursos us estem oferim ara mateix a Palamós a la ESO en l'àmbit de la educació sexual? Salut i escola? Coneixeu? Serveix? Xq?</p>
FONT D'INFORMACIÓ (Font d'aprenentatge)	<ul style="list-style-type: none"> · Com valoreu la formació sexual que heu rebut als vostres centres educatius? · D'on creieu que heu tret la major part de la informació sexual que teniu ara mateix? a) Escola b) Família, c) xxss i Internet d) Amistats e) Pornografia <p>S'aborda en algun moment la pornografia?</p>
CONCEPTE DE PORNO	<ul style="list-style-type: none"> · Hi trobem allò que no ens expliquen a l'escola ni a casa? · Que hi trobem? · Ens pot ajudar a resoldre dubtes? · Ens dona idees? Què entenem per porno? · Què creieu que ha canviat del porno de l'època dels vostres pares amb el d'ara? · En què? I la seva educació sexual?
REALITAT O FICCIÓ	<ul style="list-style-type: none"> · Compareu els comportaments sexuals que es mostren al porno amb una relació sexual real / S'assemblen les pràctiques sexuals que veiem la pornografia a les reals? En què sí i en què no? · Tipus de cossos, de genitals? · Relació del temps excitació i/o la durada de les relacions · Rols de poder/submissió? · Relació entre sexe=penetració? · Estereotips de gènere i sexualitat

	<ul style="list-style-type: none"> · Cisheteornomativitat (per exemple: tipus de rols segons gènere, normativitat de gènere, pornografia heterosexual/no heterosexual, accions centrades en el desig masculí heteronormatiu, etc.). · Atributs que es donen a cossos segons la seva racialització (persones blanques i europees, persones afrodescendents, persones llatinoamericanes, persones de l'Europa de l'Est, etc.). <p>Reflexió sobre de quina manera es reproduïx el racisme tant en la pornografia com en les relacions personals.</p>
CONSUM	<ul style="list-style-type: none"> · Hem vist porno algun cop? Edat? Com va ser? sols a casa amb el mòbil, amb amics o amigues a algun lloc de trobada? · Quan vam veure porno per primer cop va ser voluntari o involuntari? Què n'opineu? Consum social? · Creus que els continguts que mostra la pornografia són de vegades violents? On queden els moments d'afecte? Hi veieu accions tendres com carícies i petons? Què passa un cop s'acaba la relació sexual (s'abracen? es vesteixen i se'n van? No se sap perquè no importa?) · Et satisfà veure porno? El veus sol/a, amb amics o parella? · Ha influït la pornografia a les teves relacions? · Quan creieu que un consum de pornografia pot arribar a ser problemàtic? Relació amb moment evolutiu i desenvolupament cognitiu - veure tb si no només parlen de la freqüència o també fan referència a imitació de conductes no sanes o irrespectuoses, rols de poder etc.
RELACIONS A LA VIDA REAL	<ul style="list-style-type: none"> · Què valoraries més d'una relació en l'àmbit de la sexualitat? I què valoraries menys? · Què us motiva i què us preocupa d'una possible relació? Parlar de dubtes més imminents · Quin és l'ideal relació que us ha arribat? · Què opineu del sexting? · I de les aplicacions per lligar, les utilitzeu? · Compartim imatges de contingut íntim a través de whatsapp o altres dispositius?
Conclusions	<p>Què heu trobat a faltar i de quina manera es podria millorar la vostra educació sexual?</p> <p>(continguts, canals que s'utilitzen, perfils professionals...)</p>

Grup 2 – Professionals referents (mínim 4 – màxim 6)

Temps estimat: 1h 30min / 2h

Breu presentació de la persona moderadora del grup i de la seva acompanyant, per refrescar el projecte de recerca i el propòsit de la trobada.

- Roda de presentacions dels membres del grup amb les seves funcions/càrrecs en l'àmbit de l'educació.
- Sol·licitar autorització per gravar (únicament la veu) la sessió, explicant la importància i la finalitat de l'enregistrament per fer una bona anàlisi de la informació recollida.
- Aclarir que es respectarà la confidencialitat i l'anonimat de les participants del grup a l'hora de redactar els resultats obtinguts.
- Malgrat el grup ja està més habituat a aquest tipus de pràctiques, es recorda la importància de respectar els torns de paraula.
- Les opinions són pròpies i es posen a disposició del grup per compartir i opinar en base a el bagatge professional, les experiències acumulades i els discursos dominants. Totes les opinions són igual d'importants.
- Agrair a tot el grup la seva participació a la trobada, i comunicar-os que farem un retorn un cop acabat l'estudi del qual han participat. A través d'aquest grup possiblement es vehiculin noves trobades destinades a dissenyar noves propostes dirigides als centres educatius del municipi de Palamós.

Signar el consentiment informat.

El moderador plantejarà qüestions generals i a partir de les respostes s'anirà aprofundint en temes més concrets.

Aquest guió és un instrument flexible i orientatiu, de forma que gaudeix de certa llibertat perquè el mateix grup pugui modificar o replantejar qüestions o perspectives, però alhora garanteix que no es desvia dels temes d'interès per a l'estudi que s'està realitzant (Sanjuan, 2019).

Categories	Preguntes generadores
EDUCACIÓ SEXUAL INTEGRAL	<ul style="list-style-type: none"> · Què significa per vosaltres? · Creieu que s'està impartint? · Quins recursos oferim ara mateix a Palamós dels 12 als 16 anys en l'àmbit de la educació sexual? <p>S'aborda en algun moment la pornografia?</p>
EL PORNO COM A FONT D'INFORMACIÓ (Font d'aprenentatge)	<ul style="list-style-type: none"> · En la vostra experiència, quina idea penseu que tenen els adolescents sobre la pornografia com a font d'informació? · On creieu que acudeixen majoritàriament els adolescents per resoldre dubtes sobre sexualitat? · Per quins motius? · Coneixeu el concepte de la nova pornografia? · El porno educa? · És possible utilitzar el porno com a font d'aprenentatge positiu? Quins perills o riscos hi veieu? · Coneixeu la Guia Porno Eskola o "Hem de parlar del Porno" de Save the Children o la guia The Porn Conversation? <p>· Com creieu que els joves valoren la formació sexual que han rebut als seus centres educatius?</p>
SEXUALITAT I ADOLESCÈNCIA	<ul style="list-style-type: none"> · Creieu que els dubtes dels adolescents d'avui son gaire diferents dels nostres quan érem adolescents? · Creieu que els recursos existents resolen els dubtes dels joves? · Creieu que estem utilitzant canals que facilitin que els joves se'ns acostin per confiar-nos les seves pors, angoixes o dubtes? Quines mancances detecteu en aquest sentit als serveis que oferim?
CONSUM	<ul style="list-style-type: none"> · Com i quan creieu que els joves arriben a veure porno per primer cop? · La nova pornografia afecta a les seves relacions? · Quan creieu que un consum de pornografia pot ser problemàtic? Relació amb moment evolutiu i desenvolupament cognitiu.

<p>REALITAT O FICCIÓ</p>	<ul style="list-style-type: none">· S'expliquen als joves les diferències entre la pornografia i la vida real? Atributs que es donen a cossos segons la seva racialització, estereotips, cisheteronormativitat,... (racisme al porno?) · Estereotips de gènere i sexualitat· Cisheteronormativitat (per exemple: tipus de rols segons gènere, normativitat de gènere, pornografia heterosexual/no heterosexual, accions centrades en el desig masculí heteronormatiu, etc.). · Atributs que es donen a cossos segons la seva racialització (persones blanques i europees, persones afrodescendents, persones llatinoamericanes, persones de l'Europa de l'Est, etc.). Reflexió sobre de quina manera es reproduïx el racisme tant en la pornografia com en les relacions personals. · Que creieu que valoren més i que valoren menys els joves en una relació?· I el què els preocupa més de les relacions de parella?· Quin creieu que és l'ideal de relació sobre el que s'han construït?· Per la vostra experiència, creieu que
---------------------------------	--

Annex II. FULL DE CONSENTIMENT INFORMAT¹⁶

TREBALL FINAL DE GRAU UNIVERSITARI EN EDUCACIÓ SOCIAL

Aquest document vol informar-vos sobre un treball (d'ara en endavant en direm "Estudi") al que us convidem a participar. Aquest Estudi el duu a terme un/a estudiant en el marc del treball de final de grau, que ha sigut aprovat pel professorat responsable de l'assignatura. La nostra intenció és que rebeu la informació correcta i suficient per a què pugueu decidir si accepteu o no participar en aquest Estudi. Us demanem que llegiu aquest document amb atenció i que ens formuleu els dubtes que tingueu.

Títol de l'estudi: *La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós.*

Objectiu de l'estudi: En aquest Estudi el que volem és explorar l'impacte del consum de pornografia en els adolescents i la seva relació amb l'educació sexual rebuda en l'entorn educatiu, centrant-nos en les repercussions emocionals i socials. L'objectiu principal és analitzar com la pornografia, accessible a través d'internet i altres canals afecta la percepció de la sexualitat entre les persones joves. Per a fer-ho, volem analitzar la percepció que en tenen els joves a través d'un grup de discussió.

Responsable de l'estudi: *Lluís Martí Serrano*

Jo, el Sr./La Sra. _____, major d'edat, amb DNI número _____ i correu electrònic _____, que actua en nom i representació del menor d'edat _____, amb DNI número _____ en la seva qualitat de pare/mare/ tutor legal del menor (fet que s'acreditarà, en la mesura del possible, adjuntant còpia del document que acrediti aquest fet), confirma que

- L'altre progenitor no s'oposa a la participació del nostre fill en aquest Estudi
- El signant és l'únic tutor legal

MANIFESTO QUE HE ESTAT INFORMAT/DA DE LES QÜESTIONS SEGÜENTS RELACIONADES AMB L'ESTUDI:

- La participació en aquest estudi és voluntària i, si en qualsevol moment desitjo canviar la meua decisió, puc retirar el meu consentiment en qualsevol moment.
- La participació en aquest estudi consisteix en participar d'una conversa grupal amb un total de cinc joves d'entre 15 i 17 anys. La persona Responsable del tractament de les dades personals del menor al meu càrrec és en Lluís Martí Serrano.

¹⁶ Aquest document es signa per duplicat. L'investigador/a n'ha de conservar una còpia i lliurar l'altra a la persona participant.

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

- Les dades del menor seran recollides i tractades amb finalitats exclusives docents i d'investigació i sense ànim de lucre.
- Les dades del menor seran anonimitzades, de manera que no es podrà conèixer la identitat del menor a partir de les dades que es recullin.
- Es guardarà secret sobre la informació personal que facilito, i només es farà servir amb finalitat docent i d'investigació en el marc d'aquest Estudi, de manera que el menor no es pugui identificar en els resultats de l'estudi.
- Seguint el principi de minimització, només es recolliran les dades mínimes que siguin necessàries per portar a terme l'Estudi, i una vegada hagi acabat la finalitat docent o de recerca que es derivi d'aquest estudi, es destruirà tota la informació de caràcter personal que hagi facilitat de forma definitiva.
- El menor al qual represento ha estat informat mitjançant un escrit i una conversa amb la dinamitzadora juvenil sobre l'Estudi, la seva finalitat i les dades que es recolliran, i ha consentit a participar en aquest Estudi.
- En el cas que l'estudi requereixi recollir dades de so, del menor a càrrec meu, aquestes dades es recolliran a través dels mitjans de gravació que utilitzi l'estudiant, i només es faran servir amb la finalitat de realitzar la investigació en el marc de l'Estudi. Aquestes gravacions només duraran el temps necessari i indispensable per a l'elaboració del treball, i no rebré cap contraprestació econòmica.
- En el cas que l'estudi requereixi recollir dades de so del menor a càrrec meu, aquestes dades de so es faran servir per a l'Estudi respectant la normativa aplicable i en cap cas suposaran una intromissió il·legítima ni una vulneració dels drets a l'honor, intimitat personal i pròpia imatge del menor a càrrec meu.
- El tractament de les dades de caràcter personal de tots els subjectes participants s'ajustarà al que es disposa al Reglament General de Protecció de Dades (UE) 2016/679 i a la Llei Orgànica 3/2018 de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals. D'acord amb el que s'estableix en aquesta legislació, podeu exercir els drets d'accés, modificació, oposició i supressió de les dades de caràcter personal del menor a càrrec vostre dirigint-vos al Responsable del tractament a través dels canals de contacte establerts.

AUTORITZACIÓ A PARTICIPAR A L'ESTUDI:

Autoritzo al Sr./Sra. Lluís Martí Serrano, responsable de l'estudi, amb DNI número _____ i correu electrònic personal _____, Estudiant de l'assignatura Treball Final de Grau (TFG) del Grau en Educació Social de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) perquè tracti les dades de caràcter personal facilitades corresponents al menor al qual represento, per a la realització de la recerca descrita en el marc de l'Estudi indicat. A la taula següent es resumeix de manera esquemàtica com es tractaran aquestes dades:

Informació bàsica sobre protecció de dades personals	
Responsable del tractament	Lluís Martí Serrano amb contacte _____ i telèfon _____
Finalitats	- Dur a terme les activitats de recerca detallades al marc de l'Estudi

La percepció adolescent de la pornografia i la seva relació amb l'educació sexual i afectiva al municipi de Palamós

	- Només si vostè ens ho autoritza, gestionar la autorització d'ús de la imatge del menor i utilitzar el material fotogràfic i audiovisual que contingui la seva imatge i veu al marc de l'Estudi.
Legitimació	- Consentiment del pare/mare o tutors legals del menor interessat - En cas que es recullin imatges d'un menor, consentiment del pare/mare/tutor legal per l'ús de la imatge/vídeo/so del menor interessat
Destinataris	Les seves dades seran utilitzades únicament per <i>en Lluís Martí Serrano</i> i no es comunicaran a tercers sense el seu consentiment, excepte en el supòsits previstos per la llei.
Drets dels interessats	Podreu exercitar el vostre dret d'accés, rectificació, suspensió, oposició, portabilitat i limitació enviant un correu electrònic a _____, adjuntant una fotocòpia del DNI o document acreditatiu de la seva identitat.
Informació addicional	Podeu revisar la informació addicional sobre el tractament de les dades personals a l'apartat següent.

A Palamós, a 28 de maig de 2024

El Sr./La Sra. _____ (nom i signatura)

AUTORITZACIÓ PER A L'ÚS DE LA IMATGE/SO/VÍDEO

Amb la finalitat de dur a terme la investigació en el marc de l'Estudi i l'elaboració del treball, necessitarem fer gravacions audiovisuals de la imatge i veu dels participants en l'Estudi.

Fent una creueta al requadre següent, dono permís a Lluís Martí Serrano per fer ús del material audiovisual que elabori durant la realització de les activitats que formin part de l'Estudi en les que el vostre fill serà particip i on apareixi la seva imatge i, en virtut de l'Estudi, la veu del menor, durant el temps necessari i indispensable per a l'elaboració de l'Estudi i sense cap contraprestació econòmica.

L'estudiant es compromet a que la utilització d'aquestes imatges respecti la normativa aplicable i que en cap cas suposi una intromissió il·legítima ni una vulneració dels drets a l'honor, intimitat personal i pròpia imatge dels participants.

Autoritzo l'ús de la imatge/so del menor a càrrec meu en els termes indicats.

A Palamós, a 28 de maig de 2024

El Sr./La Sra. _____